

Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2014

Έκθεση Ποιότητας (ESQRS)

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

Έτος Αναφοράς 2014

Όνομα Αρχείου

Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2014

Έτος Αναφοράς

Έκθεση Ποιότητας

Πάροχος στοιχείων

2014

Περιεχόμενα

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

1 Επικοινωνία

2 Εισαγωγή

3 Διαχείριση Ποιότητας και Αξιολόγηση

4 Συνάφεια

5 Ακρίβεια και Αξιοπιστία

6 Εγκαιρότητα και Εγκυρότητα

7 Προσβασιμότητα και Σαφήνεια

8 Συγκρισιμότητα

9 Συνοχή

10 Κόστος και Επιβάρυνση

11 Εμπιστευτικότητα

12 Στατιστική Επεξεργασία

13 Σχόλια

Παραρτήματα

1 Επικοινωνία

1.1 Οργανισμός

Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

1.2 Αρμόδια Μονάδα Οργανισμού

Διεύθυνση Στατιστικών Πληθυσμού και Αγοράς Εργασίας

Τμήμα Ειδικών Ερευνών Νοικοκυριών (Γ53)

1.3 Όνομα Υπεύθυνου

1. Γεώργιος Ντούρος

2. Μαρία Ορφανού

3. Μαριλένα Κάντα

1.4 Αρμοδιότητα Υπεύθυνου

1. Προϊστάμενος του τμήματος

2. Αρμόδια για τη διενέργεια της έρευνας / το σχεδιασμό / τη λειτουργία της βάσης δεδομένων / τη διάχυση των αποτελεσμάτων κ.λ.π.

3. Αρμόδια για το σχεδιασμό της έρευνας / τη σύνταξη των οδηγιών / τη λειτουργία της βάσης δεδομένων / τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων κ.λ.π.

Πειραιώς 46 & Επονιτών, 18510 Πειραιάς, Ελλάδα

1.5 Ταχυδρομική Διεύθυνση

1.6 Ηλεκτρονική Διεύθυνση

1. g.ntouros@statistics.gr

2. m.orfanou@statistics.gr

3. m.kanta@statistics.gr

1.7 Αριθμός Τηλεφώνου

(+30) 213 - 135 - 2174 (Γεώργιος Ντούρος)

(+30) 213 - 135 - 2871 (Μαρία Ορφανού)

(+30) 213 - 135 - 2902 (Μαριλένα Κάντα)

1.8 Αριθμός Φαξ

(+30) 213 135 2906

2 Εισαγωγή

Η κατάρτιση της Έκθεσης Ποιότητας αποτελεί μέρος της διαδικασίας ολοκλήρωσης της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών. Προκειμένου να αποτιμηθεί η ποιότητα των στοιχείων της έρευνας σε εθνικό επίπεδο και να είναι δυνατή η σύγκριση των αποτελεσμάτων των ερευνών μεταξύ των χωρών, η Στατιστική Υπηρεσία της κάθε χώρας παράγει αναλυτικές πληροφορίες που αφορούν κυρίως: στη συνολική στατιστική διαδικασία, στα δειγματοληπτικά και μη-δειγματοληπτικά σφάλματα και στις πιθανές αποκλίσεις από τους συνήθεις ορισμούς και έννοιες.

Το παρόν κείμενο ακολουθεί τη συνήθη δομή των ευρωπαϊκών εκθέσεων ποιότητας (ESQRS), η οποία αποτελεί τη βασική δομή αναφοράς μεταδεδωμένων σχετικά με την ποιότητα των στατιστικών στοιχείων στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Στατιστικού Συστήματος. Πρόκειται για ένα πρότυπο παρουσίασης μεταδεδωμένων που στηρίζεται σε 13 βασικές έννοιες, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διάφορους στατιστικούς τομείς με σκοπό τη βέλτιστη δυνατή εναρμόνιση των απαιτήσεων παροχής αναφορών ποιότητας στο Ευρωπαϊκό Στατιστικό Σύστημα.

Γενικά, κάνοντας μια εισαγωγή για την έρευνα, αναφέρουμε ότι η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών αποτελεί την εθνική έρευνα μέσω της οποίας συλλέγονται, με τη χρήση ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος, στοιχεία σχετικά με τη σύνθεση των νοικοκυριών, το εργασιακό καθεστώς των μελών τους, τις συνθήκες διαβίωσης, και κυρίως της δαπάνη των μελών του νοικοκυριών για αγαθά και υπηρεσίες καθώς και το εισόδημά τους. Οι πληροφορίες που συλλέγονται σχετικά με τη δαπάνη των μελών των νοικοκυριών είναι πολύ αναλυτικές. Δηλαδή, δεν συλλέγονται απλώς πληροφορίες σχετικά με τη συνολική δαπάνη ανά κατηγορία, π.χ. «διατροφή», «ένδυση – υπόδηση», «υγεία» κ.λ.π., αλλά αναλυτικά για κάθε επιμέρους είδος δαπάνης π.χ. «λευκό ψωμί», «φρέσκο, πλήρες γάλα», «βοδινό κρέας» κ.λπ. (σχετικά με τη διατροφή), «ανδρική υπόδηση», «γυναικεία υπόδηση» κ.λ.π. (σχετικά με την ένδυση και υπόδηση), «υπηρεσίες ανάλυσης ιατρικών εργαστηρίων», «φαρμακευτικά προϊόντα» κ.λ.π. (σχετικά με την υγεία), κ.ο.κ.

3 Διαχείριση Ποιότητας και Αξιολόγηση

Προκειμένου να βελτιωθεί η συγκρισιμότητα των αποτελεσμάτων της έρευνας μεταξύ των χωρών-μελών της ΕΕ, η ποιότητα των δεδομένων της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών εξασφαλίζεται αφενός από το γεγονός ότι διενεργείται σύμφωνα με τις στατιστικές αρχές του Κώδικα Ορθής Πρακτικής για τις Ευρωπαϊκές Στατιστικές και αφετέρου από τη χρήση ενός κοινού, πρότυπου ερωτηματολογίου.

Η αποτίμηση της ποιότητας της έρευνας διενεργείται τόσο από την ΕΛΣΤΑΤ όσο και από τη Eurostat.

Το μέγεθος του δείγματος αντιστοιχεί σε υψηλής ακρίβειας αποτελέσματα. Συνεπώς, το μέγεθος του δείγματος ήταν αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού αναφοράς της έρευνας, ενώ επίσης ελήφθησαν όλα τα απαραίτητα μέτρα, ώστε να ελαχιστοποιηθούν τα πιθανά σφάλματα κατά τη διενέργεια της έρευνας. Στη βάση των προαναφερθέντων, θεωρείται ότι τα αποτελέσματα της έρευνας της ΕΛΣΤΑΤ χαρακτηρίζονται για την υψηλή τους ποιότητα.

4 Συνάφεια

4.1 Συνάφεια – Ανάγκες Χρηστών

Ο βασικός σκοπός της έρευνας είναι ο λεπτομερής καθορισμός του μοντέλου καταναλωτικής δαπάνης των νοικοκυριών, ώστε αυτό να χρησιμοποιηθεί στην αναθεώρηση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή. Επιπλέον, η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών είναι η πλέον κατάλληλη πηγή για:

- ο Τη συμπλήρωση των υπαρχόντων στατιστικών στοιχείων που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση της συνολικής ιδιωτικής κατανάλωσης,
- ο Τη μελέτη της δαπάνης των νοικοκυριών και τη σύνθεση αυτής σε σχέση με το εισόδημά τους, καθώς και άλλα οικονομικά, κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά τους,
- ο Την ανάλυση των αλλαγών των συνθηκών διαβίωσης των νοικοκυριών σε σύγκριση με προηγούμενες έρευνες,
- ο Τη μελέτη τη σχέσης ανάμεσα στις αγορές των νοικοκυριών και τις απολαβές τους σε είδος,
- ο Τη μελέτη των χαμηλών ορίων εισοδήματος σε διάφορες κοινωνικο-οικονομικές κατηγορίες και ομάδες πληθυσμού,
- ο Τη μελέτη των μεταβολών στις διατροφικές συνήθειες των νοικοκυριών της χώρας

Ο κύριος χρήστης της έρευνας είναι η Eurostat, ενώ άλλοι χρήστες προέρχονται κυρίως από:

- ο Υπουργεία και φορείς Δημόσιας Διοίκησης που χρησιμοποιούν τα δεδομένα για το σχεδιασμό οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής
- ο Πανεπιστήμια (καθηγητές/φοιτητές (μεταπτυχιακοί και μη)), ερευνητικοί οργανισμοί, κ.λ.π.
- ο Ιδιωτικές εταιρείες
- ο Το ευρύ κοινό που συνήθως λαμβάνει τη σχετική πληροφόρηση μέσω των ΜΜΕ σε εκδόσεις που γίνονται από τις στατιστικές υπηρεσίες.

4.2 Συνάφεια – Ικανοποίηση Χρηστών

Γενικά, γίνονται σημαντικά βήματα στην κατεύθυνση ενίσχυσης χρήσης των δεδομένων, τα οποία είναι:

- Απόψεις των χρηστών
Η ΕΛΣΤΑΤ συλλέγει επίσημη και ανεπίσημη ενημέρωση από τους χρήστες των στοιχείων της έρευνας.
- Η διάχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας γίνεται με διάφορους τρόπους, όπως:
  - ο Ηλεκτρονική δημοσίευση των πινάκων
  - ο Εκτυπώσιμοι πίνακες
  - ο Διάχυση πινάκων και μεταδεδομένων (στατιστικού και μεθοδολογικού περιεχομένου, ερωτηματολόγια, κ.λ.π.) μέσω internet (www.statistics.gr)
  - ο Δελτία τύπου
- Προώθηση της βάσης μικροδεδομένων των χρηστών
Έχει δημιουργηθεί μια βάση μικροδεδομένων των χρηστών χρησιμοποιώντας τα κριτήρια ανωνυμίας που υιοθετήθηκαν επίσης και στην έρευνα EU-SILC. Η βάση αυτή είναι διαθέσιμη δωρεάν σε κάθε ενδιαφερόμενο. Περιλαμβάνει όλες τις μεταβλητές των ερωτηματολογίων της έρευνας, ενώ οι δαπάνες και το εισόδημα έχουν προσαρμοστεί σε μηνιαία βάση. Επίσης, έχει δημιουργηθεί μία ακόμα βάση μικροδεδομένων που περιέχει τη λίστα των προτεινόμενων από τη Eurostat μεταβλητών, σύμφωνα με το κείμενο HBS/153E_2013_EN.

4.3 Πληρότητα

Οι μεταβλητές και τα δεδομένα της έρευνας θεωρείται ότι διακρίνονται για την πληρότητά τους και την υψηλής ποιότητας ανάλυση που έχει πραγματοποιηθεί.

4.3.1 Πληρότητα Δεδομένων – (%)

5 Ακρίβεια και Αξιοπιστία

Η έννοια της ακρίβειας αναφέρεται ουσιαστικά στην ακρίβεια των εκτιμήσεων που υπολογίζονται από τη χρήση ενός δείγματος αντί του πληθυσμού. Η ακρίβεια εξαρτάται από το μέγεθος του δείγματος, το σχεδιασμό της έρευνας, την επίδραση του σχεδίου δειγματοληψίας (design effect) και τη δομή του υπό έρευνα πληθυσμού. Επιπλέον, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα δειγματοληπτικά και μη-δειγματοληπτικά σφάλματα. Τα δειγματοληπτικά σφάλματα αφορούν στη μεταβλητότητα που συμβαίνει τυχαία εξαιτίας της χρήσης ενός δείγματος αντί του πληθυσμού και τα μη δειγματοληπτικά σφάλματα είναι σφάλματα που μπορεί να προκύψουν σε όλες τις φάσεις διενέργειας της έρευνας, συλλογής και παραγωγής των στοιχείων.

5.1 Ακρίβεια- Συνολικά

Δεδομένου ότι η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών αποτελεί δειγματοληπτική έρευνα, υπάρχουν δειγματοληπτικά και μη-δειγματοληπτικά σφάλματα. Στη διάρκεια των προηγούμενων ετών η γενική ακρίβεια της έρευνας ήταν αρκετά καλή.

Για την έρευνα του 2014 το αρχικό δείγμα ήταν 6.284 νοικοκυριά (κλάσμα δειγματοληψίας 1,42%) ισομερώς κατανομημένο στη διάρκεια του έτους, έτσι ώστε τελικά να έχουμε τέσσερα ισο-εξαρτώμενα δείγματα που να αντιστοιχούν στα τέσσερα τρίμηνα του έτους. Ο αρχικός αριθμός των μονάδων επιφάνειας που επιλέχθηκαν στο δείγμα ήταν 1.023, ενώ, λόγω μη απόκρισης, ο τελικός αριθμός μονάδων επιφάνειας που ερευνήθηκαν ανήλθε στις 1.004. Το τελικό μέγεθος δείγματος ήταν 5.888 νοικοκυριά. Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά παρουσιάζονται στους επόμενους πίνακες.

Πίνακας 1. Ποσοστό ανταπόκρισης

HBS 2013	Καθαρό ερευνηθέν δείγμα (n)	Ποσοστό ανταπόκρισης (R%)
EL	5.888	63,2

Πίνακας 2. Δείγμα κατοικιών και νοικοκυριών

Δείγμα κατοικιών	
1. Σύνολο	6,284
α) Χρησιμοποιούμενες κατοικίες	
χωρίς αντικατάσταση.....	3,471
β) Χρησιμοποιούμενες κατοικίες	
με αντικατάσταση	2,417
λόγω:	
i) προσωρινής απουσίας, αδυναμίας, κ.λ.π.	1.261
ii) άρνησης συνεργασίας	1.156
2. Εξαιρέθηκαν για διάφορους λόγους	396
Συνολικό δείγμα κατοικιών	6.284
Δείγμα νοικοκυριών	
Κατοικίες με 1 νοικοκυριό	5,888
Κατοικίες με 1 ή και περισσότερα νοικοκυριά ...	0
Σύνολο νοικοκυριών προς έρευνα	5.888
Εξαιρούνται:	
Μη κατάλληλα νοικοκυριά	-
Νοικοκυριά που διέκοψαν την έρευνα πριν τη λήξη της	-
Σύνολο νοικοκυριών που δεν ερευνήθηκαν	-
Νοικοκυριά που τελικά ερευνήθηκαν	5.888

Πίνακας 3. Αριθμός νοικοκυριών που η συνέντευξή τους καταχωρείται στη βάση δεδομένων. Τριμηνιαία κατανομή και σύνολο

Τρίμηνο	Νοικοκυριά	%
1	1.496	25,4
2	1.463	24,9
3	1.484	25,2
4	1.445	24,5
Σύνολο	5.888	100,0

Πίνακας 4. Αριθμός μελών των νοικοκυριών η συνέντευξη των οποίων καταχωρήθηκε στη βάση δεδομένων. Τριμηνιαία κατανομή και σύνολο

Τρίμηνο	Αριθμός μελών	%
1	3.151	25,1
2	3.134	25,0
3	3.182	25,3
4	3.088	24,6
Σύνολο	12.555	100,0

Πίνακας 5. Ποσοστό ανταπόκρισης ανά τρίμηνο και συνολικό (στο τελικό δείγμα που ερευνήθηκε)

Τρίμηνο	%
1	66,2
2	61,8
3	60,2
4	47,3
Σύνολο	59,0

5.2 Δειγματοληπτικά Σφάλματα

Για τη μέτρηση των δειγματοληπτικών σφαλμάτων υπολογίστηκαν συντελεστές μεταβλητότητας για τα βασικά χαρακτηριστικά της έρευνας και όπως προκύπτει οι τιμές τους ανήκουν στα αποδεκτά όρια.

Οι σχετικοί υπολογισμοί παρουσιάζονται στο συνημμένο Παράρτημα 1. Εκεί υπάρχουν τα τυπικά σφάλματα και οι συντελεστές μεταβλητότητας για τη μέση καταναλωτική δαπάνη ανά νοικοκυριό για συγκεκριμένες κατηγορίες δαπανών και ομάδες πληθυσμού.

Αναφέρουμε, επίσης, ότι για μία εκτίμηση $\hat{R}$, ο συντελεστής μεταβλητότητας ορίζεται ως:

$$CV(\hat{R}) = \frac{\sqrt{V(\hat{R})}}{\hat{R}} * 100$$

Αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με το σχέδιο δειγματοληψίας και την διαδικασία εκτιμήσεων παρουσιάζεται στο τμήμα 12, ενώ στον πίνακα 6 ακολούθως παρουσιάζονται οι συντελεστές μεταβλητότητας για τις 12 βασικές κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών.

Πίνακας 6. Συντελεστές μεταβλητότητας για τις 12 βασικές κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών

Αγαθά και Υπηρεσίες	Συντελεστής Μεταβλητότητας
Σύνολο	1,8
Είδη Διατροφής	1,4
Οινοπνευματώδη ποτά και καπνός	3,0
Είδη ένδυσης και υπόδησης	3,0
Στέγαση	1,6
Διαρκή αγαθά	3,2
Υγεία	2,8
Μεταφορές	3,6
Επικοινωνίες	1,4
Αναψυχή και πολιτισμός	3,8
Εκπαίδευση	5,4
Ξενοδοχεία, καφετέριες και εστιατόρια	3,0
Διάφορα αγαθά και υπηρεσίες	2,8

5.3 Μη-Δειγματοληπτικά Σφάλματα

Τα μη δειγματοληπτικά σφάλματα διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

- Σφάλματα μη ανταπόκρισης
- Σφάλματα επεξεργασίας
- Σφάλματα μέτρησης

Σφάλματα μη ανταπόκρισης

Προκειμένου να μειωθεί το ποσοστό μη ανταπόκρισης έγιναν τα ακόλουθα:

- Στάλθηκε εισαγωγική/ενημερωτική επιστολή περίπου ένα μήνα πριν την έναρξη της έρευνας σε όλα τα νοικοκυριά που επιλέχθηκαν να ερευνηθούν προκειμένου να ενημερωθούν για την επιλογή τους, ενώ ταυτόχρονα ζητούσε τη συνεργασία τους και την παροχή από μέρους τους αξιόπιστης πληροφορίας.
- Στην περίπτωση που ο ερευνητής κατά την επίσκεψή του δεν μπορούσε να εντοπίσει μέλη του νοικοκυριού, άφηνε επιστολή με ημερομηνία της επόμενης επίσκεψής του καθώς και τον αριθμό τηλεφώνου του (τουλάχιστον 3 επισκέψεις σε κάθε νοικοκυριό προκειμένου να εντοπιστεί).

Σφάλματα επεξεργασίας

- Για τη διόρθωση των σφαλμάτων επεξεργασίας έγιναν ποσοτικοί και ποιοτικοί έλεγχοι στη βάση δεδομένων.

Σφάλματα μέτρησης

Αντιμετώπιστηκαν με τους ακόλουθους τρόπους:

- Παροχή κατάλληλης πληροφόρησης
- Εκπαίδευση
- Έλεγχοι που υλοποιήθηκαν τόσο από την ΕΛΣΤΑΤ (λογικοί/πληρότητα/ροής κ.λ.π.)

5.3.1 Σφάλματα Καλύψης

Η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών στηρίζεται στη δισταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία, με πρωταρχική δειγματοληπτική μονάδα τη μονάδα επιφανείας (ένα ή περισσότερα οικοδομικά τετράγωνα) και τελική μονάδα δειγματοληψίας το νοικοκυριό. Χρησιμοποιούνται, συνεπώς, δύο δειγματοληπτικά πλαίσια:

- Το πλαίσιο των μονάδων επιφανείας (πρωταρχικές μονάδες δειγματοληψίας) και
- Το πλαίσιο των νοικοκυριών σε κάθε επιλεγμένη μονάδα επιφανείας

Το πλαίσιο των μονάδων επιφανείας ενημερώνεται κάθε δέκα (10) χρόνια κατά τη Γενική Απογραφή Πληθυσμού και Κατοικιών. Το πλαίσιο των νοικοκυριών σε κάθε επιλεγμένη μονάδα επιφανείας ενημερώνεται πριν την επιλογή των προς έρευνα νοικοκυριών. Συνεπώς, πιθανά σφάλματα κάλυψης μπορεί να προκύψουν κυρίως εξαιτίας του πλαισίου των μονάδων επιφανείας. Εντούτοις, τέτοιου είδους σφάλματα διορθώνονται με τη χρήση βοηθητικών μεταβλητών (διαδικασία calibration) κατά τον υπολογισμό των σταθμίσεων, όπως περιγράφεται στη σχετική παράγραφο.

5.3.1.1 Υπερκάλυψη – (%)

5.3.2 Σφάλματα Μέτρησης

Σφάλματα μέτρησης μπορεί να προκύψουν εξαιτίας του ερωτηματολογίου, των ερευνητών και της εκπαίδευσής τους, των ερευνώμενων, της ροής, των δεξιοτήτων των ερευνητών (ελέγχονται πριν την έναρξη της έρευνας πεδίου).

1-Ερωτηματολόγιο

Για το σχεδιασμό των ερωτηματολογίων της τρέχουσας έρευνας χρησιμοποιήθηκαν τα ερωτηματολόγια προηγούμενων ερευνών. Η δομή των ερωτηματολογίων είναι σχεδόν όμοια με αυτή των προηγούμενων.

Επίσης, προκειμένου να οριστικοποιηθούν τα ερωτηματολόγια, ελήφθησαν υπόψη όλες οι παρατηρήσεις που αφορούσαν σε ερωτηματολόγια των προηγούμενων ετών, καθώς και η εμπειρία από ανάλογες έρευνες και οι προτάσεις των βασικών χρηστών των δεδομένων της έρευνας.

2-Οι ερευνητές και τα σεμινάρια εκπαίδευσής τους

Όλοι οι ερευνητές παρακολούθησαν μονοήμερο σεμινάριο πριν την έναρξη της έρευνας πεδίου.

Στο σεμινάριο διανεμήθηκε εγχειρίδιο οδηγιών, ενώ δόθηκαν στους ερευνητές όλες οι απαραίτητες οδηγίες και διευκρινίσεις. Το εγχειρίδιο περιελάμβανε πληροφορίες αναφορικά με τους στόχους της έρευνας, τον τρόπο οργάνωσης της, τη νομική της βάση και διοικητικά ζητήματα σχετικά με την έρευνα, λεπτομέρειες που αφορούν στην έρευνα πεδίου (π.χ. πώς γίνεται η επαφή με το νοικοκυριό, πώς θα πρέπει να συστηθεί ο ερευνητής, ποιά μέλος απαντά κάθε ερώτηση, χρονικές καθυστερήσεις κλπ.), καθώς και πληροφορίες για το περιεχόμενο και τον σωστό τρόπο συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων.

Ωστόσο, έχει παρατηρηθεί ότι κάποιοι ερευνητές δεν χρησιμοποιούν την ακριβή διατύπωση των ερωτημάτων, ενώ ορισμένοι μπορεί να παραλείπουν ερωτήσεις, ιδίως τις πιο υποκειμενικές. Επίσης, υπήρξαν και κάποιες περιπτώσεις όπου, όταν οι ερευνώμενοι δεν παρείχαν ορισμένα στοιχεία δαπανών, οι ερευνητές συμπλήρωναν τα στοιχεία αυτά με βάση τις δικές τους εκτιμήσεις.

3-Οι ερευνώμενοι

Οι ερευνώμενοι σε ορισμένες περιπτώσεις δεν ενημέρωναν το ημερολόγιο δαπανών σε ημερήσια βάση. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος οι ερευνητές προσπάθησαν να έχουν σχεδόν καθημερινή επικοινωνία με το νοικοκυριό, μέσω τηλεφώνου ή με επίσκεψη σε αυτό. Επιπλέον, οι ερευνώμενοι παρείχαν μεν πληροφορίες για τη δαπάνη αγοράς των αγαθών, αλλά παρέλειπαν συχνά να αναφέρουν την αντίστοιχη ποσότητα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, το προσωπικό της ΕΛΣΤΑΤ προέβη σε εκτίμηση των ποσοτήτων που δεν είχαν συμπληρωθεί.

Για αγορές με περίοδο αναφοράς μεγαλύτερη του τριμήνου, συχνά αποδείχθηκε χρήσιμη η υπενθύμιση από πλευράς του ερευνητή όλων των υπηρεσιών στις οποίες αφορά η μεγαλύτερη περίοδος αναφοράς.

Οι ερευνώμενοι ήταν πιο διστακτικοί όταν τους ζητήθηκε να παρέχουν στοιχεία για το εισόδημά τους και αρνήθηκαν σε πολλές περιπτώσεις να συμβουλευτούν τα εκκαθαριστικά της εφορίας, ώστε να δώσουν ακριβείς πληροφορίες για τα ποσά αυτά.

Πληροφορίες για εισόδημα από τόκους και από μερίσματα ατομικών επιχειρήσεων δεν παρέχονταν σε γενικές γραμμές από τα νοικοκυριά, γεγονός που οδήγησε σε μεγάλη υποεκτίμηση των ποσών αυτών.

4- Σφάλματα ροής

Δεν υπήρχαν σφάλματα ροής.

5- Έλεγχος δεξιοτήτων πριν την έναρξη της έρευνας της έρευνας πεδίου

Το 98% των ερευνητών ήταν ιδιώτες-συνεργάτες με εμπειρία σε ανάλογες έρευνες νοικοκυριών της ΕΛΣΤΑΤ. Το υπόλοιπο 2% ήταν μόνιμο προσωπικό της ΕΛΣΤΑΤ.

5.3.3 Σφάλματα Μη-ανταπόκρισης

Τα σφάλματα μη-ανταπόκρισης είναι σφάλματα που προκύπτουν από μη επιτυχείς προσπάθειες να ληφθούν οι ζητούμενες πληροφορίες από την επιλεγθείσα προς έρευνα μονάδα. Υπάρχουν δύο βασικές κατηγορίες τέτοιων σφαλμάτων, τα σφάλματα μη ανταπόκρισης της επιλεγθείσας μονάδας και τα σφάλματα μη ανταπόκρισης σε συγκεκριμένες ερωτήσεις.

5.3.3.1 Μη-ανταπόκριση σε επίπεδο μονάδας (%)

Στην παράγραφο 5.1 που προηγήθηκε παρουσιάζονται τα ποσοστά ανταπόκρισης, ενώ στην παρούσα παράγραφο παρουσιάζονται τα αντίστοιχα ποσοστά μη ανταπόκρισης.

Το ποσοστό μη ανταπόκρισης των νοικοκυριών ήταν αρχικά 41%, ενώ μετά τις αντικαταστάσεις μειώθηκε σε 6,3%. (σύνδεση με την παράγραφο 12.5.2).

Το ποσοστό μη ανταπόκρισης νοικοκυριών (χωρίς τις αντικαταστάσεις) ανά τρίμηνο στο τελικό δείγμα που ερευνήθηκε ήταν το ακόλουθο.

Πίνακας 7. Ποσοστό μη ανταπόκρισης νοικοκυριών ανά τρίμηνο και σύνολο (στο τελικό δείγμα που ερευνήθηκε, χωρίς τις αντικαταστάσεις)

Τρίμηνο	% Μη ανταπόκρισης
1	33,8
2	38,2
3	39,8
4	52,7
Σύνολο	41,0

5.3.3.2 Μη ανταπόκριση σε επίπεδο στοιχείου (%)

5.3.3.2.1 Μη-ανταπόκριση σε επίπεδο στοιχείου ανά δείκτη

5.3.4 Λάθη Επεξεργασίας

Σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων αναφέρουμε τα ακόλουθα:

1- Έλεγχοι σφαλμάτων

Τα ερωτηματολόγια ελέγχθηκαν σε δύο στάδια, ως προς την πληρότητα και τη λογική συνοχή τους και ως προς την ορθή συμπλήρωση των στοιχείων.

Πιο συγκεκριμένα, τα στελέχη που ήταν επιφορτισμένα με την διενέργεια ελέγχων, σύμφωνα με τις παρεχόμενες οδηγίες καθώς και άλλα αντικειμενικά κριτήρια, πρόβλεψαν σε έλεγχο των στοιχείων των ερωτηματολογίων, συσχετίζοντας τα παράλληλα με στοιχεία νοικοκυριών που ζουν στην ίδια περιοχή, με σκοπό να επιβεβαιώσουν την ορθότητα των απαντήσεων. Έγινε διόρθωση των λαθών, ενώ τυχόν ασάφειες στις απαντήσεις διευκρινίστηκαν με τη βοήθεια των ερευνητών ή των ερευνώμενων.

Στη συνέχεια, έγινε εισαγωγή των στοιχείων στο ΟΠΣ και παράλληλα διενεργήθηκαν οι μηχανογραφικοί έλεγχοι των στοιχείων, ενώ μέσω της χρήσης κατάλληλων προγραμμάτων καταρτίστηκαν οι πίνακες των στοιχείων της έρευνας.

Καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας πεδίου, οι ερευνητές βρίσκονταν υπό τη συνεχή επίβλεψη του εξειδικευμένου προσωπικού του τμήματος της ΕΛΣΤΑΤ που είναι αρμόδιο για τη διεξαγωγή της έρευνας.

2- Κωδικοποίηση

Η ονοματολογία που χρησιμοποιήθηκε για την έρευνα ήταν η λεπτομερής Ταξινόμηση Ατομικής Κατανάλωσης με βάση το σκοπό (COICOP-EOP) (βλ. Παράρτημα 5).

Η κωδικογράφηση των ερωτήσεων που αφορούν στην απασχόληση (ISCO), την οικονομική δραστηριότητα τοπικών μονάδων (NACE), καθώς και την εθνικότητα, έγινε από έμπειρο προσωπικό σύμφωνα με τις ταξινομήσεις ISCO-08 και NACE rev.2.

3- Λοιποί έλεγχοι και προβλήματα

Διενεργήθηκε πλήθος ελέγχων εγκυρότητας των στοιχείων. Για την επεξεργασία των πρωτογενών δεδομένων χρησιμοποιήθηκαν τα προγράμματα ACCESS, SPSS και Oracle (golden 32).

5.3.4.1 Τιμές κατ' εκτίμηση (%)

5.3.4.2 Αναλογία Μονάδων που ερευνώνται σε περισσότερα από ένα έτη

5.3.5 Σφάλμα λόγω εφαρμογής υπο-δείγματος

5.3.6 Αναθεωρήσεις Στοιχείων

5.3.6.1 Πολιτική Αναθεωρήσεων

Η πολιτική αναθεώρησης αφορά είτε στα δεδομένα της έρευνας είτε στην ίδια την έρευνα, δηλαδή το ερωτηματολόγιο, το δείγμα κ.λ.π. και λαμβάνει χώρα έχοντας υπόψη τις ανάγκες των χρηστών για περαιτέρω στατιστική πληροφόρηση.

5.3.6.2 Πρακτική Αναθεωρήσεων

Δεδομένου ότι έχουν προσδιορισθεί όλες οι τρέχουσες ανάγκες των χρηστών, όλα τα ερωτηματολόγια των εθνικών ερευνών επανασχεδιάζονται προσεκτικά προκειμένου να επιτευχθεί διαχρονική συγκρισιμότητα της έρευνας ανάμεσα στα κράτη-μέλη. Συμπερασματικά, η αναθεώρηση των στοιχείων γίνεται αφότου έχουν υλοποιηθεί οι σχετικοί έλεγχοι από τη Eurostat ή την ΕΛΣΤΑΤ και έχουν διορθωθεί οι όποιες ασυνέπειες δεδομένων είτε στην ίδια χρονική περίοδο είτε διαχρονικά.

5.3.6.3 Μέσο Ποσοστό Αναθεωρήσεων Στοιχείων

5.3.7 Εποχική Διόρθωση

6 Εγκαιρότητα και Εγκυρότητα

6.1 Εγκαιρότητα

Τα συγχρονικά στοιχεία της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών είναι διαθέσιμα στη μορφή πινάκων συνήθως 180 μέρες μετά τη λήξη της περιόδου συλλογής των στοιχείων.

6.1.1 Χρονική Υστέρηση – 1^ο αποτέλεσμα

6.1.2 Χρονική Υστέρηση – Τελικό αποτέλεσμα

6.2 Συνέπεια

Δεν υπήρξε καθυστέρηση στην παροχή των αποτελεσμάτων της έρευνας.

6.2.1 Συνέπεια – Παράδοση και Δημοσίευση

7 Προσβασιμότητα και Σαφήνεια

7.1 Διάχυση, Δημοσιότητα – Δελτίο Τύπου

Η σχετική ημερομηνία δημοσίευσης ήταν 25/6/2015, ενώ το δελτίο τύπου τελικά δημοσιεύθηκε στις 09/07/2015.

Το ημερολόγιο ανακοινώσεων βρίσκεται στη διεύθυνση

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/General/release_calendar_en.pdf

και το δελτίο τύπου στην

[http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-](http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0801&r_param=SFA05&y_param=2014_00&mytabs=0)

[themes?p_param=A0801&r_param=SFA05&y_param=2014_00&mytabs=0](http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/PAGE-themes?p_param=A0801&r_param=SFA05&y_param=2014_00&mytabs=0)

7.2 Διάχυση, Δημοσιότητα - Δημοσίευμα

Δεν υπάρχει

7.3 Διάχυση, Δημοσιότητα - online βάση δεδομένων

Δεν υπάρχει

7.3.1 Πινακοποιήσεις

7.4 Διάχυση – Πρόσβαση σε μικροδεδομένα

Τα αρχεία μικροδεδομένων παρέχονται στους χρήστες κατόπιν της υποβολής από μέρος τους αίτησης στο αρμόδιο τμήμα. Συγκεκριμένα, πρέπει να απευθυνθούν στη Διεύθυνση Στατιστικής Πληροφόρησης και Εκδόσεων, στην ακόλουθη ηλεκτρονική διεύθυνση data.dissem@statistics.gr

Αναφέρουμε ακόμα ότι οι χρήστες ενημερώνονται για τις ανακοινώσεις δεδομένων της έρευνας μέσω της ιστοσελίδας της ΕΛΣΤΑΤ. Τα στατιστικά στοιχεία πρέπει να αναπτύσσονται, δημιουργούνται και διαχέονται με ουδέτερο τρόπο, έτσι ώστε όλοι οι χρήστες τα τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης σύμφωνα με τις στατιστικές αρχές όπως αυτές ορίζονται και αναλύονται περαιτέρω στον Κώδικα Ορθής Πρακτικής των Ευρωπαϊκών Στατιστικών.

7.5 Μεθοδολογική τεκμηρίωση

Η παρούσα Έκθεση Ποιότητας έχει αναρτηθεί στην επίσημη ιστοσελίδα της ΕΛΣΤΑΤ μαζί με άλλες σχετικές πληροφορίες. Επιπλέον, τεχνικά κείμενα είναι επίσης αναρτημένα στην ιστοσελίδα της ΕΛΣΤΑΤ και πιο συγκεκριμένα τα εξής:

- Συνοπτική μεθοδολογική αναφορά για τους χρήστες
- Αναφορά μεταδεδομένων στη δομή Euro-SDMX όπως ζητείται από τη Eurostat.
- Κείμενο με ταξινομήσεις και κωδικοποιήσεις αγαθών, υπηρεσιών, εισοδημάτων, περιφερειών, χωρών, χαρακτηριστικών νοικοκυριών και κατοικιών

7.5.1 Πληρότητα Μεταδεδομένων

7.5.2 Μεταδεδομένα - Διαχείριση

7.6 Διαχείριση Ποιότητας - Τεκμηρίωση

7.7 Διάγνωση - άλλα

Οτιδήποτε σχετικό περιλαμβάνεται στη παρούσα αναφορά.

8 Συγκρισιμότητα

8.1 Γεωγραφική συγκρισιμότητα

Δεδομένου ότι έχουν χρησιμοποιηθεί κοινοί ορισμοί μεταβλητών και μέθοδοι παραγωγής στοιχείων όχι μόνο σε όλες τις γεωγραφικές περιοχές της χώρας, αλλά και μεταξύ των χωρών της ΕΕ, δεν έχουν προκύψει προβλήματα γεωγραφικής συγκρισιμότητας.

8.1.1 Ασυμμετρία - Συντελεστής

8.1.2 Πληθυσμός Αναφοράς

Πληθυσμός αναφοράς	Ορισμός ιδιωτικού νοικοκυριού	Μέλος νοικοκυριού
<p>Ο πληθυσμός αναφοράς της έρευνας είναι όλοι οι πολίτες που επισήμως μένουν στην ελληνική επικράτεια (μόνιμος πληθυσμός). Η πηγή του δείγματος της έρευνας είναι η Απογραφή Πληθυσμού, η οποία περιλαμβάνει όλα τα ιδιωτικά νοικοκυριά και τα μέλη τους που ζουν στην επικράτεια ανεξαρτήτως οποιουδήποτε κοινωνικο-οικονομικού χαρακτηριστικού. Άτομα που ζουν σε συλλογικές κατοικίες και ιδρύματα εξαιρούνται από τον πληθυσμό στόχο, καθώς επίσης και νοικοκυριά με μέλη σε διπλωματικές αποστολές.</p>	<p>Χρησιμοποιείται ο προτεινόμενος από τη Eurostat ορισμός νοικοκυριού. Ως νοικοκυριό ορίζεται ένα άτομο που ζει μόνο ή μια ομάδα ατόμων που ζουν στην ίδια κατοικία και μοιράζονται τις δαπάνες περιλαμβανομένων των βασικών δαπανών για την εξασφάλιση διαβίωσης.</p>	<p>Όλα τα μέλη του νοικοκυριού κατά την περίοδο της συνέντευξης επιλέγονται για ατομική συνέντευξη.</p> <p>Με εξαίρεση τις περαιτέρω, συγκεκριμένες προϋποθέσεις που παρουσιάζονται στη συνέχεια, τα παρακάτω άτομα θεωρούνται μέλη του νοικοκυριού εφόσον συνεισφέρουν στις δαπάνες του:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Άτομα που συνήθως διαμένουν στο νοικοκυριό και έχουν συγγενική σχέση με τα λοιπά μέλη του 2. Άτομα που συνήθως διαμένουν στο νοικοκυριό, αλλά δεν έχουν συγγενική σχέση με τα λοιπά μέλη του. 3. οικότροφοι, ένοικοι, 4. επισκέπτες 5. υπηρέτες και οικιακές/οι βοηθοί που διαμένουν στο νοικοκυριό 6. άτομα που συνήθως διαμένουν στο νοικοκυριό, αλλά είναι προσωρινά απόντες (λόγω διακοπών, εργασίας, σπουδών κ.λ.π.) 7. Τέκνα του νοικοκυριού που σπουδάζουν σε άλλη πόλη 8. Άτομα που απουσιάζουν για μεγάλες χρονικές περιόδους, αλλά έχουν σχέση με το νοικοκυριό, όπως άτομα που εργάζονται σε άλλη πόλη. 9. Άτομα που απουσιάζουν προσωρινά, αλλά έχουν σχέση με το νοικοκυριό όπως άτομα σε νοσοκομεία ή άλλα ιδρύματα. <p>Οι περαιτέρω συνθήκες προκειμένου να θεωρηθεί ένα άτομο μέλος του νοικοκυριού είναι οι ακόλουθες ανά κατηγορία:</p> <p>(α) κατηγορίες 3, 4 and 5: Τέτοια άτομα δεν θα πρέπει να έχουν άλλη προσωπική διεύθυνση ή η πραγματική ή στοχευόμενη από μέρους τους διάρκεια παραμονής στο νοικοκυριό να είναι τουλάχιστον έξι (6) μήνες.</p> <p>(β) κατηγορία 6: Τέτοια άτομα δεν θα πρέπει να έχουν άλλη προσωπική διεύθυνση ή η πραγματική ή στοχευόμενη από μέρους τους απουσία να είναι μικρότερη από έξι (6) μήνες.</p> <p>(γ) Κατηγορίες 7 και 8: Ανεξάρτητα από την πραγματική ή στοχευόμενη από μέρους τους διάρκεια απουσίας, τα άτομα αυτά δεν θα πρέπει να έχουν άλλη προσωπική διεύθυνση, να είναι σύντροφοι ή τέκνα μέλους του νοικοκυριού, να εξακολουθούν να διατηρούν ισχυρούς δεσμούς με το νοικοκυριό και να θεωρούν τη διεύθυνση αυτή ως διεύθυνση της κύριας κατοικίας τους.</p> <p>(δ) Κατηγορία 9: Τα άτομα αυτά θα πρέπει να έχουν σαφείς οικονομικούς δεσμούς με το νοικοκυριό και να είναι απόντες στην παρούσα στιγμή ή πιθανά στο μέλλον για λιγότερο από έξι μήνες.</p>

8.1.3 Περίοδος Αναφοράς

Ως περίοδοι αναφοράς θεωρήθηκαν τα χρονικά διαστήματα με συγκεκριμένη αρχική και τελική ημερομηνία, στα οποία αναφερόταν η δαπάνη ή το εισόδημα. Προκειμένου να μειωθούν τα δειγματοληπτικά σφάλματα και να αντιμετωπισθούν οι δυσκολίες να ανακαλέσει στη μνήμη ο ερευνώμενος τις σχετικές λεπτομέρειες, χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικές περιοδοί αναφοράς, ανάλογα με τη συχνότητα με την οποία πραγματοποιείται κάθε τύπος δαπάνης από τα νοικοκυριά ή λαμβάνεται το εισόδημα.

Ως περίοδοι αναφοράς θεωρήθηκαν: **(α) Οι δεκατέσσερις (14) ημέρες της έρευνας** για καθημερινά έξοδα σχετικά με προϊόντα καθαρισμού (απορρυπαντικά, σαπούνια, χαρτί υγείας, κ.λ.π.), φαρμακευτικά προϊόντα (φάρμακα, οινόπνευμα, κ.λ.π.), προσωπικά έξοδα των μελών του νοικοκυριού (τσιγάρα, εφημερίδες, περιοδικά, εισιτήρια, χαρτομάντιλα, κ.λ.π.), εστιατόρια, ταβέρνες, καφετέριες κ.λ.π., **(β) Ο μήνας, το δίμηνο, το τρίμηνο, το τετράμηνο, το εξάμηνο ή το έτος**, για πληρωμές που γίνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα και αφορούν σε διάφορες υπηρεσίες, όπως: ηλεκτρικό ρεύμα, νερό, λογαριασμοί τηλεφώνου, δημοτικοί φόροι, κ.λ.π., τέλη κυκλοφορίας και ασφάλεια αυτοκινήτου, ενοίκιο κύριας ή δευτερεύουσας (εξοχικής) κατοικίας, **(γ) Οι τελευταίες 30 μέρες, τελευταίοι τρεις (3), έξι (6) ή δώδεκα (12) μήνες κ.λπ.**, πριν το τέλος της έρευνας (περιλαμβανομένων και των δεκατεσσάρων (14) ημερών της έρευνας) για δαπάνες για έπιπλα, ηλεκτρικές συσκευές, κ.λ.π., για ένδυση και υπόδηση, ιατρικές συσκευές, κ.λ.π., για υγεία και εκπαίδευση, διακοπές, εισόδημα από μισθούς, αυτό-απασχόληση, αγροτικές συντάξεις, κοινωνικές παροχές κ.λ.π.

8.1.4 Στατιστικές Έννοιες και Ορισμοί

Για την επιλογή του δείγματος, τη συλλογή των στοιχείων και την πινακοποίησή τους χρησιμοποιήθηκαν συγκεκριμένες έννοιες.

Κατοικία

Με βάση το δειγματοληπτικό σχεδιασμό που υιοθετήθηκε, η κατοικία αποτέλεσε τη τελική δειγματοληπτική μονάδα.

Ως κατοικία θεωρήθηκε ένα χώρος από την κατασκευή του χωριστός και ανεξάρτητος, που κτίστηκε ή μετατράπηκε για να καλύψει στεγαστικές ανάγκες ή ακόμα και αν δεν κατασκευάστηκε για το σκοπό αυτό, χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία κατά τη διάρκεια της έρευνας.

Κατοικίες θεωρούνται:

- μια μονοκατοικία, ένα διαμέρισμα διπλοκατοικίας ή πολυκατοικίας,
- ένα κατοικούμενο δωμάτιο ή σειρά δωματίων,
- Μία αποθήκη, καλύβα, παράγκα ή οποιοσδήποτε άλλος στεγασμένος χώρος που κατά τη διάρκεια της έρευνας χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία.

Δεν θεωρούνται κατοικίες:

Οι χώροι που κατασκευάστηκαν για κατοικία, αλλά κατά τη διάρκεια της έρευνας χρησιμοποιούνταν αποκλειστικά για άλλους σκοπούς (επαγγελματική στέγη κ.λ.π.), π.χ. διαμερίσματα που χρησιμοποιούνται ως εργαστήρια, ιατρεία κλπ.

Κανονικό δωμάτιο

Κανονικό δωμάτιο είναι ένας ιδιαίτερος χώρος μέσα στην κατοικία που έχει επιφάνεια τουλάχιστον τέσσερα (4) τετραγωνικά μέτρα, δύο (2) μέτρα ύψος, σχήμα κατάλληλο, ώστε να χωράει κρεβάτι και έχει παράθυρο ή πόρτα με τζάμι, ώστε να έχει φυσικό φωτισμό.

Ως κανονικά δωμάτια θεωρούνται:

Τραπεζαρίες, σαλόνια, καθιστικά, υπνοδωμάτια, δωμάτια υπηρεσίας και σοφίτες, κουζίνες, οικιακές αποθήκες, διάδρομοι και προθάλαμοι (χωλ), όταν πληρούν τις προϋποθέσεις του κανονικού δωματίου.

Δεν θεωρούνται κανονικά δωμάτια:

Λουτρά, αποχωρητήρια, πλυσταριά, βεράντες και γκαράζ, κουζίνες ανεξαρτήτως διαστάσεων, οικιακές αποθήκες, διάδρομοι και προθάλαμοι, όταν δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του κανονικού δωματίου.

Νοικοκυριό

Μονάδα της έρευνας είναι το νοικοκυριό, δηλαδή ένα άτομο που ζει μόνο του σε μία κατοικία (μονοπρόσωπο νοικοκυριό) ή μία ομάδα ατόμων συγγενικών ή μη (πολυπρόσωπο νοικοκυριό), τα οποία διαμένουν στην ίδια κατοικία και εξασφαλίζουν από κοινό προϋπολογισμό τη διατροφή τους και άλλα είδη που είναι απαραίτητα για τη διαβίωσή τους.

Άτομα που διαμένουν στην ίδια κατοικία, τα οποία όμως δεν προμηθεύονται από κοινού τα απαραίτητα για τη συντήρησή τους, ούτε τρώνε μαζί, θεωρούνται ξεχωριστά νοικοκυριά, με την προϋπόθεση της αποκλειστικής χρήσης ενός, τουλάχιστον, δωματίου. Σε αντίθετη περίπτωση αποτελούν ένα νοικοκυριό. Πιο συγκεκριμένα:

Μονοπρόσωπα νοικοκυριά θεωρούνται:

Ένα άτομο που ζει σε μία κατοικία ή σε ένα δωμάτιο κατοικίας και προμηθεύεται μόνο του τα απαραίτητα είδη για τη συντήρησή του (π.χ. φοιτητής, ανύπανδρος/ή άνδρας/γυναίκα), δύο ή περισσότερα άτομα συγγενικά ή μη τα οποία διαμένουν σε μία κατοικία, αλλά δεν προμηθεύονται από κοινού τα απαραίτητα για τη συντήρησή τους, το καθένα από αυτά έχει την αποκλειστική χρήση ενός, τουλάχιστον, δωματίου και δε χρησιμοποιούν κάποιον κύριο κοινό χώρο (καθιστικό, γραφείο – όχι όμως χωλ - κλπ.)

Πολυπρόσωπα νοικοκυριά θεωρούνται:

Ένα ζευγάρι μόνο του ή γονείς με τα παιδιά τους ή ένας γονέας με τα παιδιά του, ένα ζευγάρι με ή χωρίς παιδιά, τους γονείς του ζευγαριού και την εσωτερική, οικιακή βοηθό, αν προτίθεται να παραμείνει για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 6 μηνών, δύο ή περισσότερα άτομα, όχι απαραίτητα συγγενικά μεταξύ τους, τα οποία διαμένουν σε μία κατοικία και προμηθεύονται από κοινού τα είδη που είναι απαραίτητα για τη διαβίωσή τους, μία οικογένεια με έναν έως πέντε -το πολύ- οικότροφους.

Μέλη του νοικοκυριού

Ως μέλη του νοικοκυριού θεωρούνται τα άτομα που το αποτελούν. Αυτά διαμένουν, συνήθως, στο νοικοκυριό ή μπορεί να απουσιάζουν προσωρινά από αυτό.

Άτομα, που συνήθως διαμένουν στο νοικοκυριό, θεωρούνται τα άτομα που κατά το χρονικό διάστημα των τελευταίων 6 μηνών πέρασαν τις περισσότερες ώρες της ημέρας και της νύχτας στο συγκεκριμένο νοικοκυριό.

Άτομα που προσωρινά απουσιάζουν από το νοικοκυριό, είτε βρίσκονται σε άλλο ιδιωτικό νοικοκυριό είτε σε συλλογική κατοικία (π.χ. νοσοκομείο, γηροκομείο κλπ.), θεωρήθηκαν και καταγράφηκαν ως μέλη του νοικοκυριού, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που αναφέρονται παρακάτω:

- **Συγγενικά άτομα που, συνήθως, διαμένουν μαζί** (άγαμα και έγγαμα παιδιά, γονείς υπευθύνου, εγγόνια, άλλοι συγγενείς κλπ.) και συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων (ανήλικα παιδιά, άτομα που δεν έχουν εισόδημα κ.ά.).
- **Μη συγγενικά άτομα που, συνήθως, διαμένουν μαζί** (σύντροφοι κλπ.) και συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων (ανήλικα παιδιά, άτομα που δεν έχουν εισόδημα κ.ά.).
- **Άτομα, μέχρι πέντε (5), που συγκατοικούν σε μία κατοικία ως ενοικιαστές** και συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων π.χ. παιδιά και άτομα που είτε κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία είτε προτίθενται να διαμείνουν στο νοικοκυριό για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των έξι (6) μηνών.
- **Φιλοξενούμενοι του νοικοκυριού**, συγγενείς ή μη, που συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων και είτε κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία είτε προτίθενται να διαμείνουν στο νοικοκυριό για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των έξι (6) μηνών. Φιλοξενούμενοι, που δε θα παραμείνουν στο νοικοκυριό για περισσότερο από έξι μήνες από την ημέρα που ήρθαν και έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία, δε θεωρούνται μέλη του νοικοκυριού και δεν ερευνώνται.
- **Βοηθητικό προσωπικό**, που διαμένει στην κατοικία και συνεισφέρει στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελείται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων και είτε κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν έχει αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία είτε προτίθεται να διαμείνει στο νοικοκυριό για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των έξι (6) μηνών. Η εξωτερική βοήθός δε θεωρείται μέλος του νοικοκυριού και δεν ερευνάται.
- **Άτομα που απουσιάζουν προσωρινά για μικρό χρονικό διάστημα** (σε διακοπές, για εργασία κλπ.) και συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων και τα οποία κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία αλλά και αναμένεται να επιστρέψουν στην κατοικία τους σε χρονικό διάστημα μικρότερο των έξι (6) μηνών.
- **Μαθητές/σπουδαστές/φοιτητές** που σπουδάζουν μακριά από το σπίτι τους και διαμένουν σε φοιτητική εστία και στρατιώτες, που συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων, ανεξάρτητα από το χρονικό διάστημα που προτίθενται να απουσιάσουν και κατά τη διάρκεια της έρευνας δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία, είναι σύντροφοι ή παιδιά μέλους του νοικοκυριού, συνεχίζουν να διατηρούν στενούς δεσμούς με το νοικοκυριό και θεωρούν ότι αυτή η κατοικία είναι η κύρια κατοικία τους. Δε θα περιληφθούν οι μαθητές/σπουδαστές/φοιτητές που σπουδάζουν μακριά από το σπίτι τους και διαμένουν σε ιδιωτική κατοικία ή αποτελούν μέλος ιδιωτικού τύπου νοικοκυριού, ανεξάρτητα αν συνεχίζουν να διατηρούν στενούς δεσμούς με το νοικοκυριό και θεωρούν ότι αυτή η κατοικία είναι η κύρια κατοικία τους. Επίσης, δε θα περιληφθούν οι στρατιώτες που διαμένουν σε ιδιωτική κατοικία ή αποτελούν μέλος, άλλου ιδιωτικού τύπου νοικοκυριού, ανεξάρτητα αν συνεχίζουν να διατηρούν στενούς δεσμούς με το νοικοκυριό και θεωρούν ότι αυτή η κατοικία είναι η κύρια κατοικία τους.
- **Συγγενικά άτομα που απουσιάζουν για μεγάλο χρονικό διάστημα** (π.χ. ναυτικοί, υπάλληλοι σιδηροδρόμων, υπεραστικών λεωφορείων, δημόσιοι υπάλληλοι εκτός έδρας κλπ.) που συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων, θεωρούνται μέλη του νοικοκυριού, ανεξάρτητα από το χρονικό διάστημα που απουσιάζουν, δεν έχουν αλλού μία μόνιμη και κύρια κατοικία, είναι σύντροφοι ή παιδιά μέλους του νοικοκυριού, συνεχίζουν να διατηρούν στενούς δεσμούς με το νοικοκυριό και θεωρούν ότι αυτή η κατοικία είναι η κύρια κατοικία τους.
- **Άτομα με οικογενειακούς δεσμούς που απουσιάζουν προσωρινά** γιατί βρίσκονται σε νοσοκομείο, γηροκομείο κλπ., συνεισφέρουν στις δαπάνες της κατοικίας ή επωφελούνται αυτών λόγω μη ύπαρξης εισοδημάτων, έχουν οικονομικούς δεσμούς με το νοικοκυριό και αναμένεται να επιστρέψουν στο νοικοκυριό σε χρονικό διάστημα μικρότερο των 6 μηνών.

Υπεύθυνος νοικοκυριού

Υπεύθυνος νοικοκυριού θεωρείται το μέλος του νοικοκυριού που αναγνωρίζεται ως υπεύθυνος από τα άλλα μέλη και το οποίο φέρει την κύρια ευθύνη στη λήψη σημαντικών αποφάσεων που αφορούν στο νοικοκυριό γενικά.

Ως υπεύθυνος του νοικοκυριού θεωρείται:

- Στις περισσότερες περιπτώσεις νοικοκυριών, που αποτελούνται από γονείς με παιδιά (άγαμα ή έγγαμα), ο πατέρας.
- Σε νοικοκυριά που αποτελούνται από συγγενικά ή μη άτομα, το μεγαλύτερο σε ηλικία εργαζόμενο μέλος (άνδρας ή γυναίκα) ή, αν κανένας δεν εργάζεται, το μεγαλύτερο σε ηλικία μέλος.

Οικονομικά ενεργά μέλη

Ως οικονομικά ενεργά μέλη θεωρούνται τα μέλη ηλικίας 14 ετών και άνω, τα οποία, κατά την προηγούμενη από την έναρξη της έρευνας εβδομάδα, είχαν εργασία ή, αν δεν είχαν, ζητούσαν εργασία, δηλαδή οι εργαζόμενοι και οι άνεργοι.

Πρόσωπο αναφοράς

Ως πρόσωπο αναφοράς θεωρείται:

- Ο υπεύθυνος του νοικοκυριού, εφόσον είναι εργαζόμενος ή ψάχνει να βρει εργασία. Στην περίπτωση που δεν εργάζεται, ούτε αναζητεί να βρει εργασία, για να θεωρηθεί πρόσωπο αναφοράς θα πρέπει να μην υπάρχει άλλο άτομο οικονομικά ενεργό στο νοικοκυριό.
- Ο/η σύζυγος ή σύντροφος του υπευθύνου, εφόσον εργάζεται ή αναζητεί να βρει εργασία, στην περίπτωση που το πρόσωπο που δηλώνει υπεύθυνος του νοικοκυριού δεν είναι οικονομικά ενεργό.
- Το μεγαλύτερο σε ηλικία ενήλικο μέλος του νοικοκυριού που είναι οικονομικά ενεργό, αν ούτε ο/η σύζυγος/σύντροφος του υπευθύνου ανήκει στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό.
- Ο υπεύθυνος του νοικοκυριού, αν κανένα από τα μέλη του νοικοκυριού δεν ανήκουν στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό.

Δαπάνες του νοικοκυριού

Ως δαπάνη νοικοκυριού θεωρήθηκε η αξία, σε μετρητά, των αγαθών και υπηρεσιών που είτε αγοράστηκαν από το νοικοκυριό ή ελήφθησαν σε είδος (από δική του παραγωγή, δική του επιχείρηση ή από αλλού) με σκοπό να καλυφθούν οι οικογενειακές και κοινωνικές του ανάγκες.

Ως δαπάνη δεν θεωρήθηκαν:

- Πληρωμές για αύξηση των περιουσιακών στοιχείων ή μείωση των υποχρεώσεων (χρεών) του νοικοκυριού προς τρίτους, όπως αγορά ή επέκταση κατοικίας, τραπεζικές καταθέσεις, δόσεις δανείων, άμεσοι φόροι, κλπ.
- Μεταβιβάσεις χρημάτων σε μέλη του νοικοκυριού ή τρίτους
- Οι επαγγελματικές δαπάνες, όπως εργαλεία απαραίτητα για την άσκηση του επαγγέλματος, επαγγελματικά ταξίδια, καύσιμα επαγγελματικών αυτοκινήτων, σπόροι, γεωργικά φάρμακα κλπ. για καλλιέργεια της γης, ζωοτροφές για οικόσιτη κτηνοτροφία κλπ.
- Δαπάνες για ιατρική και φαρμακευτική φροντίδα που αποζημιώνεται από ασφαλιστικούς οργανισμούς

Επισημαίνεται ότι, στις περιπτώσεις που οι επαγγελματικές δαπάνες είναι κοινές με τις οικογενειακές, όπως συμβαίνει στη συστέγαση της οικογενειακής επιχείρησης με το νοικοκυριό, στη χρήση επαγγελματικού αυτοκινήτου για διακοπές κλπ., πρέπει να γίνει προσπάθεια διαχωρισμού της δαπάνης και να υπολογισθεί το τμήμα της δαπάνης που αναλογεί στο νοικοκυριό (π.χ. ενοίκιο, λογαριασμοί ηλεκτρικού, νερού, καύσιμα, τέλη κυκλοφορίας, ασφάλιστρα κλπ.).

Τρόποι κτήσης αγαθών και υπηρεσιών

Στο πλαίσιο της έρευνας, συλλέγονται και πληροφορίες αναφορικά με τους τρόπους κτήσεως των αγαθών και των υπηρεσιών από τα νοικοκυριά, με σκοπό να καλύψουν τις ανάγκες τους. Τα αγαθά και οι υπηρεσίες μπορεί να αποκτηθούν με τους ακόλουθους δύο τρόπους:

α) ΑΓΟΡΕΣ

- *Αγορές- «ΑΓ»*

Ως αγορές καταγράφονται οι δαπάνες για τα αγαθά που αποκτούν τα νοικοκυριά καταβάλλοντας την αξία τους με μετρητά ή με δόσεις, ανεξάρτητα αν προορίζονται για τις ανάγκες του νοικοκυριού ή για να προσφερθούν ως δώρα σε άλλα νοικοκυριά. Επίσης, ως αγορές καταγράφονται οι δαπάνες για τις υπηρεσίες που λαμβάνουν τα νοικοκυριά καταβάλλοντας την αξία τους με μετρητά ή με δόσεις.

Δεν καταγράφονται με τρόπο κτήσεως «ΑΓ» οι δαπάνες για υπηρεσίες που πληρώνονται από άλλα νοικοκυριά, από το Κράτος ή από τον εργοδότη. Οι δαπάνες αυτές καταγράφονται στα νοικοκυριά που λαμβάνουν τις υπηρεσίες με λοιπούς τρόπους «ΛΤ» ή από τον εργοδότη «ΑΕ».

β) ΑΠΟΛΑΒΕΣ ΣΕ ΕΙΔΟΣ

- *Από δική τους παραγωγή - «ΔΠ»*

Με τον τρόπο αυτό καταγράφονται τα είδη που καταναλώνουν τα νοικοκυριά και προέρχονται από τη γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή τους, την αλιεία ή το κυνήγι (λάδι, κρασί, λαχανικά, φρούτα, γάλα, αυγά, κρέας, τυρί, μαλλί, ψάρια κλπ.). Περιλαμβάνονται και τα προϊόντα που συνέλεξαν τα νοικοκυριά ως ελεύθερα αγαθά (άγρια χόρτα, μανιτάρια, καυσόξυλα κλπ.).

Δεν καταγράφονται με τρόπο κτήσεως «ΔΠ» οι δαπάνες για αγαθά των προηγούμενων περιπτώσεων, όταν τα αγαθά αυτά προσφέρονται σε άλλα νοικοκυριά. Οι δαπάνες αυτές καταχωρίζονται στα νοικοκυριά που λαμβάνουν τα αγαθά, στο στάδιο της κατανάλωσης, με «ΛΤ» τρόπο κτήσεως ή με τρόπο κτήσεως «ΑΕ», αν το νοικοκυριό που παρέχει τα αγαθά είναι εργοδότης του νοικοκυριού που τα λαμβάνει.

- *Από δική τους Επιχείρηση - «ΔΕ»*

Με τον τρόπο αυτό καταγράφονται αγαθά που παίρνουν τα νοικοκυριά χωρίς πληρωμή από δικό τους κατάστημα, για τις ανάγκες τους ή για να τα προσφέρουν σε τρίτους (ο αρτοποιός πήρε ψωμί από το αρτοποιείο του, ο επιπλοποιός πήρε έπιπλα από το εργαστήριό του κλπ.). Επισημαίνεται ότι το τεκμαρτό ενοίκιο ιδιόκτητης ή παραχωρημένης δωρεάν κύριας ή δευτερεύουσας κατοικίας, που χρησιμοποιεί το νοικοκυριό, θεωρείται ότι προέρχεται από «δική του επιχείρηση».

Δεν καταγράφονται με τρόπο κτήσεως «ΔΕ» οι δαπάνες για είδη διατροφής που προέρχονται από επιχείρηση των ερευνώμενων νοικοκυριών, αλλά προσφέρονται «ως δώρα» σε άλλα νοικοκυριά. Οι δαπάνες αυτές καταγράφονται στα νοικοκυριά που τα καταναλώνουν με «ΛΤ» τρόπο κτήσεως ή με «ΑΕ» από τον εργοδότη στην περίπτωση που κάποιο μέλος του νοικοκυριού εργάζεται στην επιχείρηση. Επίσης, δεν καταγράφονται με αυτό τον τρόπο κτήσεως οι υπηρεσίες που αποκτούν τα νοικοκυριά από δικά τους καταστήματα ή επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών (ιατρεία, δικηγορικά γραφεία, φροντιστήρια, γυμναστήρια, παιδικοί σταθμοί, ιδιωτικά σχολεία, κουρεία, στεγνωκαθαριστήρια, εργασιών επιδιορθώσεων ειδών ένδυσης και υπόδησης, συνεργεία αυτοκινήτων κλπ.).

- *Λοιποί τρόποι - «ΛΤ»*

Με τον τρόπο αυτό καταγράφονται τα αγαθά και υπηρεσίες (σε είδος) που λαμβάνουν τα νοικοκυριά χωρίς πληρωμή:

- a) Από άλλα νοικοκυριά (μόνο υπηρεσίες, όπως το ενοίκιο κύριας ή δευτερεύουσας κατοικίας που έχει παραχωρηθεί δωρεάν ή πληρώνεται από τρίτους, λογαριασμοί ηλεκτρικού, νερού, τηλεφώνου που πληρώνονται από τρίτους κλπ., καθώς και τα τρόφιμα και ποτά).
- b) Από κρατικές, δημοτικές, εκκλησιαστικές αργές, ασφαλιστικούς οργανισμούς κλπ. ως παροχές σε είδος, π.χ. συσσίτια, τρόφιμα σε πολυτέκνους, προσφορές παιχνιδιών από δήμους, ρουχισμό από εκκλησίες κλπ.
- c) Από το εξωτερικό, π.χ. τρόφιμα, είδη ένδυσης, είδη οικιακού εξοπλισμού κλπ.

• Από τον εργοδότη – «ΑΕ»:

Με τον τρόπο αυτό καταγράφονται τα αγαθά και οι υπηρεσίες (σε είδος) που λαμβάνουν τα νοικοκυριά χωρίς πληρωμή ή με μειωμένη τιμή από τον εργοδότη τους ως αμοιβή σε είδος, με την προϋπόθεση ότι αποτελούν καθαρό όφελος των εργαζομένων, δηλαδή τα νοικοκυριά θα τα αγόραζαν οπωσδήποτε.

Δε θεωρούνται αμοιβή σε είδος τα αγαθά που παρέχονται από τον εργοδότη για την άσκηση του επαγγέλματος (φόρμες, κάσκες κλπ.) ή για αντιστάθμιση μειονεκτημάτων της εργασίας (γάλα, αναψυκτικά κλπ.). Επισημαίνεται ότι αν τα αγαθά αυτά μεταφέρονται στην κατοικία και καταναλώνονται από το νοικοκυριό για τις ανάγκες του, καταγράφονται με τρόπο κτήσεως από τον εργοδότη «ΑΕ».

Τέλος, επισημαίνεται ότι, όταν το νοικοκυριό λαμβάνει κάποιο είδος ή υπηρεσία χωρίς πληρωμή, καταγράφεται ολόκληρο το ποσό της τρέχουσας αξίας του είδους ή της υπηρεσίας, ενώ στην περίπτωση που το νοικοκυριό λαμβάνει κάποιο είδος ή υπηρεσία με μειωμένη τιμή καταγράφεται με τρόπο κτήσεως «ΑΕ» το ποσό που πλήρωσε ο εργοδότης, ενώ το ποσό που πληρώθηκε από τον ερευνώμενο με τρόπο κτήσεως ΑΓ.

Προϋποθέσεις καταγραφής των δαπανών

Για να καταγραφεί μια δαπάνη, θα πρέπει:

- a) Να έχει πραγματοποιηθεί εντός της περιόδου αναφοράς που έχει οριστεί για το αντίστοιχο αγαθό ή υπηρεσία, π.χ. οι δεκατέσσερις ημέρες για τα είδη διατροφής, ο μήνας για τα είδη ένδυσης, οι 12 μήνες για τα διαρκή αγαθά κλπ.
- b) Το είδος στο οποίο αναφέρεται η δαπάνη να έχει περιέλθει στην κατοχή του νοικοκυριού και η υπηρεσία να έχει ήδη προσφερθεί σε αυτό εντός της περιόδου αναφοράς της, ανεξάρτητα αν προοριζόταν για την κάλυψη των αναγκών του ή για να δοθεί σε άλλα νοικοκυριά. Ο τρόπος που θα αποκτηθούν τα αγαθά και οι υπηρεσίες από το νοικοκυριό μπορεί να είναι «ΑΓ» (με μετρητά ή με πίστωση), από το δικό του κατάστημα «ΔΕ», από τρίτους «ΑΤ» ή από τον εργοδότη «ΑΕ», π.χ. η δαπάνη για ενδύματα καταγράφεται αν το νοικοκυριό «τα έλαβε στην κατοχή του» μέσα στις τελευταίες 30 ημέρες (περιλαμβανομένων των 14 ημερών της έρευνας) πριν από τη λήξη της έρευνας, ακόμα και αν η αξία τους αποπληρωθεί στο μέλλον με δόσεις, η δαπάνη για δίδακτρα σε ιδιωτικό σχολείο καταγράφεται, αν η υπηρεσία αυτή προσφέρθηκε μέσα στους τελευταίους 12 μήνες, πριν από τη λήξη της έρευνας, σε μέλη του νοικοκυριού κλπ.
- c) Τα είδη που προέρχονται από γεωργική - κτηνοτροφική παραγωγή του νοικοκυριού, αλιεία, δάση ή θήρα, να έχουν καταναλωθεί από το νοικοκυριό στην περίοδο αναφοράς τους, π.χ. καταγράφεται η αξία της ποσότητας του λαδιού που κατανάλωσε το νοικοκυριό από δική του παραγωγή τους τελευταίους 12 μήνες και όχι αυτή που υπάρχει, πιθανόν, στην αποθήκη του. Το ίδιο ισχύει για λαχανικά που προέρχονται από λαχανόκηπο ή από τη γεωργική εκμετάλλευση του νοικοκυριού, δηλαδή καταγράφονται μόνο αυτά που καταναλώθηκαν τις 14 ημέρες της έρευνας κλπ.

Επισημαίνεται ότι τα παραπάνω κριτήρια δεν ισχύουν απόλυτα για δαπάνες που πληρώνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα, π.χ. ηλεκτρικό, ύδρευση, αποχέτευση, τηλέφωνο, τέλη κυκλοφορίας, ασφάλιστρα κλπ. Στις περιπτώσεις αυτές, καταγράφεται ο τελευταίος λογαριασμός, με περίοδο αναφοράς το χρονικό διάστημα που καλύπτει (μήνας, 2μηνο, 3μηνο, 4μηνο, 6μηνο, έτος), ανεξάρτητα από το πότε προσφέρθηκαν ή θα προσφερθούν οι αντίστοιχες υπηρεσίες, π.χ. ο λογαριασμός της ΔΕΗ καταγράφεται με περίοδο αναφοράς συνήθως το 4μηνο, τα ασφάλιστρα του αυτοκινήτου καταγράφονται στο 6μηνο ή το 12μηνο και αφορούν συνήθως, η παροχή υπηρεσιών στο μέλλον, τα τέλη κυκλοφορίας του αυτοκινήτου αναφέρονται στο 12μηνο κλπ.

Εκτίμηση της αξίας αγαθών και υπηρεσιών

- Για τις αγορές: Στην αξία των αγαθών και υπηρεσιών που αποκτούν τα νοικοκυριά με αγορά, προστίθεται και κάθε άλλη δαπάνη που είναι απαραίτητη, ώστε αυτά να καταναλωθούν ή να χρησιμοποιηθούν, π.χ. μεταφορικά, τοποθέτηση ηλεκτρικών συσκευών κλπ. Στην περίπτωση που τα αγαθά ή υπηρεσίες έχουν αποκτηθεί με δόσεις ή με πιστωτική κάρτα, καταγράφεται ολόκληρη η αξία τους και όχι μόνο το μέρος των δόσεων που έχουν αποπληρωθεί μέσα στην περίοδο αναφοράς.
- Για τις ατολαβές σε είδος: Η αξία των αγαθών και υπηρεσιών που λαμβάνουν τα νοικοκυριά χωρίς πληρωμή, υπολογίζεται από τα ίδια ή από τον ερευνητή, με βάση τις λιανικές τιμές που ισχύουν στην τοπική ή την πλησιέστερη αγορά.

ΤΕΚΜΑΡΤΟ ΕΝΟΙΚΙΟ

Στη περίπτωση αυτή γίνεται μια αξιολόγηση και εκτίμηση από τον ερευνώμενο, ενώ ο ερευνητής μπορεί να ελέγξει και να διορθώσει την απάντηση, εάν κριθεί απαραίτητο, λαμβάνοντας υπόψη την τοποθεσία, τη μέση τιμή ενοικίου, τον αριθμό των δωματίων της κατοικίας, την περιοχή στην οποία αυτή βρίσκεται, το έτος και την ποιότητας κατασκευής της κατοικίας.

Στοιχεία συλλέγονται τόσο για την κύρια όσο και για την δευτερεύουσα κατοικία.

8.2 Συγκρισιμότητα- Διαχρονική

Υπάρχει διαχρονική συγκρισιμότητα από τα έτη 1974, 1981/82, 1987/88, 1993/94, 1998/99, 2004/05, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 και εν τέλει 2014.

8.2.1 Συγκρίσιμες Χρονοσειρές

8.3 Συγκρισιμότητα - Κατηγορίες

9 Συνοχή

Η συνοχή δύο ή περισσότερων στατιστικών αποτελεσμάτων αναφέρεται στο βαθμό κατά τον οποίο η στατιστική διαδικασία από την οποία αυτά παρήχθησαν χρησιμοποίησε τις ίδιες έννοιες και εναρμονισμένες μεθόδους. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2014 συγκριτικά με τα αντίστοιχα αποτελέσματα άλλων ερευνών της ΕΛΣΤΑΤ για το ίδιο έτος.

9.1 Συγχρονική Συγκρισιμότητα

Ο δείκτης Κινδύνου Φτώχειας που προέκυψε από την Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2014, καθώς και άλλα σημαντικά μεγέθη της έρευνας, συγκρίθηκαν με τα αντίστοιχα μεγέθη που παρήχθησαν από την Έρευνα Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών (EU-SILC) 2014. Επίσης έγιναν συγκρίσεις με τα αποτελέσματα της έρευνας Εργατικού Δυναμικού (LFS). Δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές στα αποτελέσματα, όπως προκύπτει από τους πίνακες στις επόμενες παραγράφους.

Επίσης, επισημαίνουμε ότι κατά τη σύγκριση των αποτελεσμάτων της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών με την EU-SILC για παράδειγμα, θα πρέπει να έχουμε υπόψη τις διαφορές που υπάρχουν στις χρησιμοποιούμενες έννοιες και μεθοδολογίες και που πολύ πιθανά οφείλονται στο γεγονός ότι οι έρευνες εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς. Η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών στοχεύει στη μελέτη των δαπανών των νοικοκυριών, ενώ η EU-SILC στο εισόδημά τους.

9.1.1 Συγκρισιμότητα με την EU-SILC: κίνδυνος φτώχειας

Πίνακας 8: Κατώφλι φτώχειας: 2014 EU-SILC –HBS

2014 EU-SILC	2014 HBS
4.608,00	4.944,74

Πίνακας 9: Δείκτης Κινδύνου Φτώχειας: 2014 EU-SILC –HBS %

2014 EU-SILC	2014 HBS
22,1	20,6

Πίνακας 10: Δείκτης Κατανομής Εισοδήματος (S80/S20) σε πεντημόρια

2014 EU-SILC	2014 HBS
6,5	5,7

9.1.2 Συγκρισιμότητα – EU-SILC επιπλέον στοιχεία

Οι ακόλουθοι πίνακες παρουσιάζουν τη συνάφεια μεταξύ της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών και EU-SILC 2014 για σημαντικά μεγέθη.

Πίνακας 11: HH021: “Ιδιοκτησιακό Καθεστώς”. %

Ιδιοκτησιακό Καθεστώς	2014 HBS	2014 EU-SILC
Ιδιοκτήτης	81,4	79,5
Ένοικος	18,6	20,5

Πίνακας 12: HH081: “Εσωτερικό λουτρό ή ντους”.%

Εσωτερικό λουτρό ή ντους	2014 HBS	2014 EU-SILC
Όχι	1,5	0,7
Ναι	98,5	99,3

Πίνακας 13: HH091: “Εσωτερική τουαλέτα για αποκλειστική χρήση του νοικοκυριού”.%

Εσωτερική τουαλέτα	2014 HBS	2014 EU-SILC
Όχι	1,6	0,5
Ναι	98,4	99,5

Πίνακας 14: HH010: “Τύπος κατοικίας”. %

Τύπος κατοικίας	2014 HBS	2014 EU-SILC
Μονοκατοικία	32,0	32,9
Μονοκατοικία ημι-ελεύθερη	8,6	10,2
Διαμέρισμα	59,4	56,9
Άλλο	0,0	0,0

9.1.2 Συγκρισιμότητα – Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (LFS)

Από τους ακόλουθους πίνακες προκύπτει ότι οι περισσότεροι δείκτες ποιότητας της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών είναι σε συνάφεια με τις μεταβλητές που συλλέγονται από την έρευνα Εργατικού Δυναμικού (LFS) – 2^ο τρίμηνο 2014 και την EU-SILC 2014 αποδεικνύοντας την καλή ποιότητά της.

Πίνακας 15: PL031: “Αυτό-προσδιοριζόμενη τρέχουσα κατάσταση απασχόλησης” % n

Αυτό-προσδιοριζόμενη τρέχουσα κατάσταση απασχόλησης	2014 HBS	2014 EU-SILC	2014 LFS
Εργαζόμενος (πλήρους + μερικής απασχόληση)	37,2	37,1	38,1
Άνεργος	13,1	15,7	13,8
Οικονομικά μη ενεργός	49,7	47,1	48,1

Πίνακας 16: PL060: “Συνήθεις ώρες απασχόλησης την εβδομάδα στην κύρια εργασία” %

Συνήθεις ώρες απασχόλησης την εβδομάδα στην κύρια εργασία	2014 HBS	2014 EU-SILC	2014 LFS
	42,4	42,62	40,0

Πίνακας 17: PL040: “Καθεστώς εργασίας” % n

Καθεστώς εργασίας	2014 HBS	2014 EU-SILC	2014 LFS
Αυτό-απασχολούμενος με υπαλλήλους	4,3	5,5	6,1
Αυτό-απασχολούμενος χωρίς υπαλλήλους	20,3	23,9	24,8
Υπάλληλος	73,0	66,2	64,6
Εργαζόμενος στην οικογενειακή επιχείρηση	2,4	4,4	4,6

Πίνακας 18: PE040: “Υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης που ολοκλήρωσε (ISCED)”.% n

Υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης που ολοκλήρωσε	2014 HBS	2014 EU-SILC	2014 LFS
Δεν παρακολούθησε ή ολοκλήρωσε καμία βαθμίδα εκπαίδευσης	6,4	6,0	4,9
Δημοτικό	22,3	21,7	24,6
Γυμνάσιο	13,5	11,9	12,2
Λύκειο	31,8	32,7	31,1
ΙΕΚ, ΚΕΚ	5,4	5,4	6,5
ΑΕΙ, ΤΕΙ	18,7	19,6	18,6
Μεταπτυχιακές, Διδακτορικές σπουδές	1,9	2,5	2,2

Πίνακας 19: Νοικοκυριά κατά μέγεθος % n

Τύπος νοικοκυριού	2014 HBS	2014 EU-SILC	2014 LFS
Νοικοκυριά με ένα μέλος	25,7	25,7	29,1
Νοικοκυριά με δύο μέλη	29,5	29,5	30,6
Νοικοκυριά με τρία μέλη	19,8	19,8	18,3
Νοικοκυριά με τέσσερα μέλη	17,6	18,8	16,4
Νοικοκυριά με πέντε μέλη	2,5	4,8	4,0
Νοικοκυριά με έξι και περισσότερα μέλη	5,0	1,5	1,5

Πίνακας 20: PL120: “Αριθμός ατόμων που εργάζονται λιγότερες από 30 ώρες την εβδομάδα” % n

Αριθμός ατόμων που εργάζονται λιγότερες από 30 ώρες την εβδομάδα	2014 HBS	2014 EU-SILC	2014 LFS
	11,9	13,2	11,2

Πίνακας 21: PL140: “Τύπος σύμβασης εργασίας” % n

Τύπος σύμβασης εργασίας	2014 HBS	2014 EU-SILC	2014 LFS
Μόνιμη ή αορίστου χρόνου	84,1	76,3	88,0
Προσωρινή εργασία/σύμβαση ορισμένου χρόνου	15,9	23,7	12,0

Πίνακας 23: Επάγγελμα κατά ISCO 08

Επάγγελμα- ISCO 08	2014 HBS	2014 EU-SILC	2014 LFS
Ενοπλες Δυνάμεις	1,5	1,5	1,7
Ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη	1,8	2,1	3,9
Επαγγελματίες	17,6	13,3	19,0
Τεχνικοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	7,3	7,2	8,0
Υπάλληλοι γραφείου	14,1	11,3	9,6
Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές	23,6	20,0	21,9
Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς	9,1	14,6	12,6
Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	9,4	13,7	9,8
Χειριστές βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές	5,4	6,4	6,5
Ανειδίκευτοι εργάτες, χειρωνάκτες και μικροεπαγγελματίες	10,2	9,8	7,1

Πίνακας 22: Κλάδος Οικονομικής Δραστηριότητας κατά NACE rev.2

Οικονομική Δραστηριότητα NACE rev.2	2014 HBS	2014 EU-SILC	2014 LFS
Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία	9,7	12,3	13,4
Ορυχεία και λατομεία	0,2	0,3	0,3
Μεταποίηση	8,0	9,7	9,0
Ηλεκτρισμός, φυσικό αέριο, ατμός και κλιματισμός	1,0	0,6	0,8
Παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	0,2	0,5	0,7
Κατασκευές	4,7	4,4	4,2
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	17,5	18,5	17,6
Μεταφορές και αποθήκευση	5,5	5,1	4,9
Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης	8,7	7,7	8,5
Ενημέρωση και επικοινωνία	2,0	2,4	2,1
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	3,5	2,6	2,7
Δραστηριότητες ακίνητης περιουσίας	0,1	0,2	0,1
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	4,9	4,9	5,2
Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	2,3	2,1	2,4
Δημόσια διοίκηση και άμυνα; Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	11,8	9,3	8,9
Εκπαίδευση	8,5	7,9	8,3
Δραστηριότητες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα	5,6	6,4	5,9
Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία	1,5	1,6	1,4
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	2,8	2,1	2,0
Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών	1,8	0,8	1,3

9.2 Συγκρισιμότητα – εσωτερική

Οι παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται στο Παράρτημα 2 και αφορούν στην εσωτερική συνάφεια της Έρευνας Οικογενειακών Προϋπολογισμών

Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού (αγορές, τρέχουσες τιμές) για αγαθά και υπηρεσίες: ΕΟΠ 2014 και 2013

Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού (αγορές, σταθερές τιμές 2014) για αγαθά και υπηρεσίες: ΕΟΠ 2014 και 2013

Μέση μηνιαία δαπάνη νοικοκυριού (αγορές, τρέχουσες τιμές) για αγαθά και υπηρεσίες: ΕΟΠ 2014 – 2010

Μελετώντας τους πίνακες προκύπτουν τα εξής σχετικά με τη μέση μηνιαία δαπάνη των νοικοκυριών για τις 12 βασικές κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών:

- ο Μεταξύ των ετών 2014 και 2013 υπάρχει μια γενική μείωση των δαπανών σε τρέχουσες τιμές (με εξαίρεση την υγεία όπου υπάρχει αύξηση της τάξεως του 1,3%), η οποία κυμαίνεται από -0,2% για την Αναψυχή και Πολιτισμό ως -13,3% για τα Διαρκή καταναλωτικά αγαθά. Οι δαπάνες στην κατηγορία της Εκπαίδευσης δεν παρουσίασαν μεταβολή μεταξύ 2013 και 2014.
- ο Σε σταθερές τιμές 2014, μεταξύ των ετών 2014 και 2013 επτά (7) από τις δώδεκα (12) βασικές κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών παρουσίασαν μείωση δαπανών, η οποία κυμαίνεται από -0,2% για τα Ξενοδοχεία, καφεενεία, εστιατόρια ως -11,8% για τα Διαρκή καταναλωτικά αγαθά, ενώ οι υπόλοιπες πέντε (5) κατηγορίες παρουσίασαν αύξηση που κυμαίνεται από 1,6% για τη Στέγαση ως 3,2% για την Εκπαίδευση.
- ο Για την περίοδο 2010-2014 όσον αφορά στις τρέχουσες τιμές η σχετική σημαντικότητα των δώδεκα (12) βασικών κατηγοριών είναι παρόμοια στη διάρκεια των ετών με σταθερή στην πρώτη θέση (σημαντική διαφορά σε σχέση με τη δεύτερη θέση) την κατηγορία ειδών διατροφής και τη δεύτερη και τρίτη θέση να μετατίθεται ανάμεσα στις κατηγορίες Στέγασης και Μεταφορών, ενώ σταθερά στην τελευταία θέση συναντάμε την Εκπαίδευση.

10 Κόστος και Φόρτος Εργασίας

Ο φόρτος εργασίας αφορά στον απαιτούμενο χρόνο για την παροχή στοιχείων από τον ερευνητή. Δεν υπάρχει δυνατότητα για περαιτέρω μείωση του απαιτούμενου χρόνου.

11 Εμπιστευτικότητα

11.1 Πολιτική Εμπιστευτικότητας

Τα θέματα που αφορούν στην τήρηση της εμπιστευτικότητας από την ΕΛΣΤΑΤ ρυθμίζονται από τα άρθρα 6, 7 και 8 του Ν.3832/2010, όπως διορθώθηκαν από το άρθρο 90, παράγραφος 8 του Ν. 3842/2010 και από το Άρθρο 10 του Ν. 3899/2010, καθώς και από το Άρθρο 8 του Ν.2392/1996, ο οποίος επανήλθε σε ισχύ, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 90 της παραγράφου 8 του Ν. 3842/2010.

Επιπλέον, η ΕΛΣΤΑΤ διαχέει τις παραγόμενες στατιστικές σύμφωνα με τις αρχές του Κώδικα Ορθής Πρακτικής των Ευρωπαϊκών Στατιστικών και συγκεκριμένα σύμφωνα με την αρχή της στατιστικής εμπιστευτικότητας.

11.2 Εμπιστευτικότητα – Διαχείριση δεδομένων

- Η ΕΛΣΤΑΤ προστατεύει και δεν διαχέει δεδομένα που έχει συλλέξει ή στα οποία έχει πρόσβαση, τα οποία θα μπορούσαν να προσδιορίσουν άμεσα ή έμμεσα τις στατιστικές μονάδες που τα παρείχαν με την αποκάλυψη εξατομικευμένης πληροφόρησης που συλλέχθηκε άμεσα για στατιστικούς σκοπούς ή έμμεσα από διοικητικές ή άλλες πηγές. Η ΕΛΣΤΑΤ λαμβάνει όλα τα απαραίτητα προστατευτικά μέτρα έτσι ώστε να καταστήσει αδύνατη την αποκάλυψη της ταυτότητας μεμονωμένων στατιστικών μονάδων με τεχνικά ή άλλα μέσα τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από κάποιον τρίτο. Στατιστικά στοιχεία που ενδεχομένως θα μπορούσαν να διευκολύνουν τον προσδιορισμό της ταυτότητας της στατιστικής μονάδας διαχέονται από την ΕΛΣΤΑΤ καθαρά και μόνο υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
  - α) Τα στοιχεία αυτά έχουν διαχειριστεί, όπως ακριβώς ορίζεται στον Κανονισμό Στατιστικών Υποχρεώσεων των φορέων του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος (ΕΣΣ), με τέτοιο τρόπο ώστε η διάχυσή τους να μη θίγει τη στατιστική εμπιστευτικότητα ή
  - β) Η στατιστική μονάδα έχει δώσει τη συναίνεσή της, χωρίς καμία επιφύλαξη, περί της αποκάλυψης των στοιχείων.
- Τα εμπιστευτικά στοιχεία που αποστέλλονται από τους φορείς του ΕΣΣ στην ΕΛΣΤΑΤ χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο για στατιστικούς σκοπούς και τα μόνο άτομα που έχουν δικαίωμα πρόσβασης στα στοιχεία αυτά είναι εκείνα που είναι αρμόδια για τη συγκεκριμένη εργασία και ορίζονται ως τέτοια με πράξη του Προέδρου της ΕΛΣΤΑΤ.
- Η Επιτροπή Στατιστικού Απορρήτου που λειτουργεί στην ΕΛΣΤΑΤ εξετάζει τα θέματα που άπτονται της στατιστικής εμπιστευτικότητας. Στις αρμοδιότητές της είναι να συντάσσει προτάσεις σχετικά με:
  - Το επίπεδο λεπτομέρειας στο οποίο μπορούν να δημοσιευθούν στατιστικά στοιχεία, έτσι ώστε η αποκάλυψη της ταυτότητας της στατιστικής μονάδας είτε άμεσα είτε έμμεσα να είναι αδύνατη,

- Τα κριτήρια περί ανωνυμίας για τα μικρο-δεδομένα που παρέχονται στους χρήστες,
- Την παροχή πρόσβασης για εμπιστευτικά δεδομένα σε ερευνητές για επιστημονικούς σκοπούς.

12 Στατιστική επεξεργασία

Στο παρόν τμήμα της έκθεσης υπάρχουν αναλυτικές πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο δειγματοληψίας, το σχέδιο δειγματοληψίας, τις μονάδες του δείγματος, το μέγεθός του, τις σταθμίσεις και τον τρόπο συλλογής των στοιχείων. Οι πληροφορίες αυτές χρησιμοποιούνται κυρίως για τον υπολογισμό μέτρων ακρίβειας της έρευνας.

12.1 Πηγή δεδομένων

Η έρευνα καλύπτει όλα τα ιδιωτικά νοικοκυριά της χώρας ανεξαρτήτως του μεγέθους τους ή των κοινωνικο-οικονομικών χαρακτηριστικών τους. Οι ακόλουθες μονάδες εξαιρέθηκαν από την έρευνα:

- Συλλογικές κατοικίες κάθε τύπου όπως οικοτροφεία, γηροκομεία, νοσοκομεία, φυλακές, κέντρα αποκατάστασης, στρατόπεδα κ.λ.π.)
- Νοικοκυριά με περισσότερους από πέντε τροφίμους
- Νοικοκυριά με αλλοδαπούς που υπηρετούν σε διπλωματικές αποστολές.

12.1.1 Σχέδιο δειγματοληψίας και διαδικασία

Τύπος δειγματοληπτικού σχεδίου

Εφαρμόστηκε η δισταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία βασιζόμενη στη μέθοδο του εναλλασσόμενου δείγματος και στην Απογραφή Πληθυσμού 2011. Η μέθοδος αυτή κρίθηκε η καταλληλότερη τόσο για συγχρονικές όσο και για διαχρονικές συγκρίσεις.

Κριτήρια στρωματοποίησης

Οι πρωταρχικές μονάδες δειγματοληψίας είναι οι μονάδες επιφάνειας (ένα ή περισσότερα οικοδομικά τετράγωνα), οι δευτερογενείς μονάδες δειγματοληψίας που επιλέχθηκαν σε κάθε μονάδα επιφάνειας είναι τα νοικοκυριά και τα μέλη τους. Το πρώτο κριτήριο στρωμάτωσης είναι η Περιφέρεια (NUTS 2), όπου σε κάθε μία από αυτές οι μονάδες επιφάνειας σχηματίστηκαν από το συνδυασμό της Περιφέρειας και του βαθμού αστικότητας των δήμων και κοινοτήτων της Περιφέρειας (αστικές, ημι-αστικές, αγροτικές). Εξαιρώντας τα δύο πρώην πολεοδομικά συγκροτήματα Αθήνας και Θεσσαλονίκης, τα στρώματα που σχηματίστηκαν με βάση το βαθμό αστικότητας είναι:

Πίνακας 24. Στρώματα – Βαθμός Αστικότητας

Περιοχές	Στρώμα	Αστικότητα
Αστικές	1	Δημοτικές ή Τοπικές κοινότητες με 10.000 κατοίκους ή περισσότερους
Ημι-αστικές	2	Δημοτικές ή Τοπικές κοινότητες με 2.000 έως 9.999 κατοίκους
Αγροτικές	3	Τοπικές κοινότητες που έχουν έως 1.999 κατοίκους

Η πρώην Περιφέρεια Πρωτευούσης χωρίστηκε σε 31 στρώματα ίσου, περίπου, μεγέθους (ίδιος αριθμός νοικοκυριών), με βάση τους καταλόγους πλαίσια με τα οικοδομικά τετράγωνα των Δήμων και σύμφωνα με κοινωνικοοικονομικά κριτήρια. Όμοια, το πρώην Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης χωρίστηκε σε 9 ίσου μεγέθους στρώματα. Τα δύο μεγάλα πολεοδομικά συγκροτήματα Αθήνας και Θεσσαλονίκης αναλογούν στο 37% περίπου του συνολικού πληθυσμού και κατέχουν ακόμα μεγαλύτερα ποσοστά σε ορισμένες κοινωνικοοικονομικές μεταβλητές.

Ο συνολικός αριθμός των τελικών στρωμάτων ήταν 79 (40 από την πρώην περιφέρεια πρωτευούσης και το πρώην πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης και 39 από το συνδυασμό Περιφερειών και βαθμού αστικότητας).

Το συνολικό αρχικό δείγμα νοικοκυριών ήταν 6.284 (κλάσμα δειγματοληψίας περίπου 1,42%) και μοιράστηκε εξίσου εντός του έτους αναφοράς, έτσι ώστε να προκύπτουν τέσσερα (4) διαφορετικά ισομεγέθη και ισότιμα ανεξάρτητα δείγματα που αντιστοιχούν στα τέσσερα τρίμηνα του έτους.

Σχήματα Επιλογής Δείγματος

1^ο στάδιο δειγματοληψίας

Στο πρώτο στάδιο δειγματοληψίας, από κάθε στρώμα h (όπως προέκυψε με βάση το βαθμό αστικότητας ανά Περιφέρεια), επιλέγονται n_h πρωταρχικές μονάδες (επιφάνειες), όπου ο αριθμός n_h ήταν ανάλογος του μεγέθους του πληθυσμού X_h του στρώματος (πλήθος νοικοκυριών, σύμφωνα με την τελευταία Απογραφή Πληθυσμού έτους 2011).

Σε κάθε τελικό στρώμα δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή προκειμένου το σύνολο των πρωταρχικών μονάδων που επιλέχθηκαν να είναι πολλαπλάσιο του τέσσερα. Με αυτό τον τρόπο, το δείγμα των πρωταρχικών μονάδων μπορούσε να διαιρεθεί σε 4 επιμέρους ισοδύναμα και ανεξάρτητα δείγματα ίδιου μεγέθους. Η περίοδος αναφοράς των στοιχείων των νοικοκυριών κάθε επιμέρους δείγματος αντιστοιχεί σε καθένα από τα 4 τρίμηνα του έτους, ώστε να επιτευχθεί πλήρης αντιπροσωπευτικότητα των δαπανών κατανάλωσης των νοικοκυριών.

Κάθε μονάδα επιφάνειας (πρωταρχική μονάδα) έχει πιθανότητα επιλογής ανάλογη του μεγέθους της. Οπότε, εάν X_{hi} ήταν ο αριθμός των νοικοκυριών (σύμφωνα με την Απογραφή Πληθυσμού έτους 2011) της μονάδας στο δείγμα τάξεως i , τότε η πιθανότητα μιας μονάδας να επιλεγεί είναι:

$$P_{hi} = \frac{X_{hi}}{X_h} \quad (1)$$

Ο συνολικός αριθμός των πρωταρχικών δειγματοληπτικών μονάδων ήταν 1.023. Λόγω μη απόκρισης, ο τελικός αριθμός δειγματοληπτικών μονάδων που ερευνήθηκαν ήταν 1.004.

Επιπρόσθετα, όπως γίνεται κάθε χρόνο, το 25% του δείγματος των νοικοκυριών αντικαθίσταται από νέα νοικοκυριά που ανήκουν σε διαφορετικές πρωταρχικές δειγματοληπτικές μονάδες.

2ο στάδιο δειγματοληψίας

Σε αυτό το στάδιο, από κάθε πρωταρχική δειγματοληπτική μονάδα (επιλεγμένη επιφάνεια), επιλέγεται το δείγμα των τελικών δειγματοληπτικών μονάδων (νοικοκυριών). Ουσιαστικά, στο δεύτερο αυτό στάδιο, στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχει ένα προς ένα αντιστοίχιση μεταξύ νοικοκυριών και κατοικιών. Εάν η επιλεγείσα κατοικία αποτελείται από ένα ή περισσότερα νοικοκυριά, τότε ερευνώνται όλα τα νοικοκυριά. Το δειγματοληπτικό πλαίσιο που περιλαμβάνει τις δευτερογενείς μονάδες (νοικοκυριά) στις επιλεγμένες μονάδες επιφάνειας ενημερώθηκε πριν την επιλογή των νοικοκυριών.

Αν θεωρήσουμε ότι M^{hi} είναι ο αριθμός των νοικοκυριών κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας στην i_{th} επιλεγμένη επιφάνεια του στρώματος h . Μέσα από αυτά τα νοικοκυριά ένα συστηματικό δείγμα m^{hi} νοικοκυριών επιλέγεται με ίσες πιθανότητες. Καθένα από τα

m^{hi} νοικοκυριά έχει την ίδια πιθανότητα να περιληφθεί στο δείγμα, η οποία ισούται με: $\frac{m^{hi}}{M^{hi}}$.

Για κάθε επιλεγμένη πρωταρχική μονάδα αυτό που μένει είναι να προσδιοριστεί το μέγεθος του δείγματος m^{hi} . Ο συνολικός αριθμός των

νοικοκυριών που πρόκειται να ερευνηθούν σε σύνολο n_h επιλεγμένων πρωταρχικών μονάδων υπολογίζεται σε $m_h = \sum_{i=1}^{n_h} m^{hi}$. Δηλαδή, σε τελική ανάλυση, εφαρμόζοντας τη δισταδιακή στρωματοποιημένη διαδικασία, από το στρώμα h επιλέγεται το ποσοστό των

νοικοκυριών $\frac{m_h}{M_h}$.

Στην επαναλαμβανόμενη δειγματοληψία, ο αριθμητής του παραπάνω κλάσματος θα ποικίλει από δείγμα σε δείγμα. Πιο συγκεκριμένα, το παραπάνω κλάσμα αποτελεί μια τυχαία μεταβλητή. Σε κάθε πρωταρχική δειγματοληπτική μονάδα ο υπολογισμός του διαστήματος

δειγματοληψίας $\delta_{hi} = \frac{M^{hi}}{m^{hi}}$ γίνεται με τρόπο ώστε να ικανοποιούνται οι παρακάτω δύο συνθήκες:

α) Το εκτιμώμενο αποτέλεσμα $\frac{m_h}{M_h}$ να είναι προκαθορισμένο και ίσο με $\frac{1}{\lambda}$ σε κάθε γεωγραφική Περιφέρεια (NUTS 2):

$$E\left(\frac{m_h}{M_h}\right) = \frac{1}{\lambda}$$

β) Ο εκτιμητής του συνόλου των στρωμάτων Y^h (για κάθε χαρακτηριστικό) να είναι αυτό-σταθμιζόμενος. Με άλλα λόγια, ο υπολογιζόμενος εκτιμητής είναι το αποτέλεσμα που προκύπτει από το άθροισμα των τιμών του χαρακτηριστικού του δείγματος νοικοκυριών m_h επί του αντίστροφου αριθμού του κλάσματος δειγματοληψίας λ , ο οποίος είναι ο ίδιος σε κάθε Περιφέρεια. Οι συνθήκες (α) και (β) ικανοποιούνται όταν:

$$\frac{1}{n_h} \cdot \frac{1}{P_{hi}} \cdot \frac{M^{hi}}{m^{hi}} = \lambda \Rightarrow \frac{1}{n_h} \cdot \frac{1}{P_{hi}} \cdot \delta_{hi} = \lambda \Rightarrow \delta_{hi} = \frac{M^{hi}}{m^{hi}} = \lambda \cdot n_h \cdot P_{hi}$$

Ανανέωση δείγματος: εναλλασσόμενο δείγμα

Η έρευνα ακολουθεί το σχεδιασμό εναλλασσόμενου δείγματος. Το δείγμα για κάθε έτος αποτελείται από 4 όμοια τμήματα, τα οποία παραμένουν στην έρευνα για 1-4 έτη. Με εξαίρεση τα πρώτα τρία χρόνια της έρευνας, κάθε τμήμα παραμένει στην έρευνα για 4 έτη. Κάθε έτος, ένα από τα 4 τμήματα του προηγούμενου έτους εγκαταλείπει την έρευνα και ένα νέο μέρος προστίθεται. Μεταξύ των ετών T και T+1 η επικάλυψη του δείγματος ανέρχεται στο 75%. Η επικάλυψη μεταξύ των ετών T και T+2 είναι 50% και μειώνεται στο 25% από το έτος T έως T+3, και στο μηδέν για μεγαλύτερα διαστήματα.

12.1.2 Δειγματοληπτική μονάδα

Νοικοκυριά και μέλη νοικοκυριών

12.1.3 Ποσοστό και μέγεθος δείγματος

Όλες οι σχετικές πληροφορίες έχουν ήδη παρουσιασθεί στις προηγούμενες παραγράφους της παρούσας ενότητας, καθώς και στην παράγραφο 5.1 σχετικά με τη συνολική ακρίβεια του σχεδίου δειγματοληψίας.

12.2 Συνγνότητα συλλογής στοιχείων

Από το 2008 και μετά η Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών διενεργείται σε ετήσια βάση.

12.3 Συλλογή στοιχείων

Η μέθοδος συλλογής των στοιχείων είναι η προσωπική συνέντευξη (Paper-Assisted Personal Interview (PAPI)).

Ερωτηματολόγια

Χρησιμοποιήθηκαν τα ακόλουθα ερωτηματολόγια:

- Ερωτηματολόγιο Νοικοκυριού (μητρώο, πληροφορίες για την κατοικία και τις δαπάνες) - «ΕΟΠ:1»
- Ερωτηματολόγιο μέλους για άτομα 14 ετών και άνω (προσωπικές δαπάνες, απασχόληση, εισόδημα) - «ΕΟΠ:2»
- Ερωτηματολόγιο μέλους για άτομα κάτω των 14 ετών (προσωπικές δαπάνες) - ΕΟΠ:3»
- Προκειμένου να διενεργηθεί η έρευνα όσο το δυνατόν καλύτερα, χρησιμοποιήθηκαν βοηθητικά έγγραφα, δηλαδή: Χάρτης των μονάδων επιφανείας και δειγματοληπτικά πλαίσια (καταρτίστηκαν και ενημερώθηκαν), Ημερολόγιο στο οποίο καταγράφηκαν τα αγαθά και οι υπηρεσίες που αγόρασε το νοικοκυριό εντός της περιόδου αναφοράς (ποσότητες και τιμές), Εναρκτήρια επιστολή υπογεγραμμένη από τα κεντρικά γραφεία που ενημερώνει το νοικοκυριό για την επιλογή του στην έρευνα και ζητά τη συνεργασία του και την παροχή αξιόπιστων πληροφοριών, Σχόλια του ερευνητή αναφορικά με την ποιότητα συνεργασίας με το ερευνώμενο νοικοκυριό, Έγγραφο με κωδικοποιήσεις των αγαθών και υπηρεσιών, των χαρακτηριστικών της κατοικίας και του νοικοκυριού, του εισοδήματος, περιφερειών, χωρών, κ.λ.π.

Τρόπος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων

- Διάρκεια της περιόδου διενέργειας της έρευνας: Η συνολική διάρκεια της έρευνας είναι 14 συνεχείς μέρες (εργάσιμες και μη).
- Χρονοδιάγραμμα συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου: Η ακόλουθη διαδικασία πρέπει να εφαρμόζεται από τον ερευνητή:
  1. Κατά την **1^η μέρα** ο ερευνητής θα πρέπει να 1) εξασφαλίζει την προσέγγιση του νοικοκυριού και την αξιόπιστη συνεργασία του, 2) συμπληρώσει το Μέρος Α του ΕΟΠ.1 που αφορά στη σύνθεση του νοικοκυριού (δημογραφικά στοιχεία, εθνικότητα και κύρια οικονομική δραστηριότητα) και δεδομένα σχετικά με την εκπαίδευση και υγεία των μελών του νοικοκυριού, 3) ολοκληρώσει το μέρος Β του ΕΟΠ.2 που αφορά στην κατάσταση απασχόλησης των μελών του νοικοκυριού, 4) Προμηθεύσει το νοικοκυριό με το Ημερολόγιο ώστε να καταγράφουν σε αυτό τις καθημερινές αγορές αγαθών και υπηρεσιών κατά τη διάρκεια των επομένων 13 ημερών (περιλαμβάνεται και η πρώτη μέρα επίσης) και να εξηγήσουν στα μέλη του νοικοκυριού από 7 ετών και άνω πώς θα πρέπει να συμπληρωθεί το ημερολόγιο.
  2. Προκειμένου να διευκολυνθεί η καθημερινή συνεργασία με τα μέλη του νοικοκυριού, στη διάρκεια των 12 επόμενων ημερών θα πρέπει βαθμιαία να συμπληρωθούν το Μέρος Β και ΙΒ του ΕΟΠ.1 (αφορούν τα βασικά στοιχεία της κατοικίας και της πηγής εισοδήματος του νοικοκυριού αντίστοιχα) και τα έξοδα στα Μέρος Γ- ΙΑ του ΕΟΠ.1 κατανέμοντας τα στις επόμενες δύο εβδομάδες. Επιπλέον, οι δαπάνες που καταγράφονται από τα μέλη του νοικοκυριού στα Ημερολόγια θα πρέπει να ελεγχθούν και να μεταφερθούν στο ΕΟΠ.1 ή στο ΕΟΠ.2 (Μέρος Α: προσωπικές δαπάνες) ή στο ΕΟΠ.3.
  3. Κατά την τελευταία ημέρα (14η) όλες οι δαπάνες της 13^{ης} ημέρας θα πρέπει να καταγραφούν και συμπληρωθούν στο Μέρος Γ του ΕΟΠ.2 (αφορά: το εισόδημα των μελών του νοικοκυριού) επίσης. Εν τέλει όλα τα σφάλματα θα πρέπει να διορθωθούν και όλες οι περιπτώσεις σε εκκρεμότητα να τακτοποιηθούν.

12.4 Επικύρωση Δεδομένων

Η επικύρωση των δεδομένων γίνεται με τη διενέργεια ποιοτικών και ποσοτικών ελέγχων που αφορούν:

- Διαχρονικοί έλεγχοι στα πρωτογενή δεδομένα (έλεγχοι με δεδομένα προηγούμενων ετών)
- Συγκρίσεις σημαντικών μεταβλητών της έρευνας με μεταβλητές και δεδομένα άλλων στατιστικών πηγών

Ο υπολογισμός των δειγματοληπτικών σφαλμάτων, επίσης χρησιμοποιείται ως κριτήριο για την τελική επικύρωση των δεδομένων.

12.5 Κατάρτιση Δεδομένων

Στη συνέχεια υπάρχει περιγραφή των διαδικασιών στάθμισης, εκτίμησης των χαρακτηριστικών της έρευνας και εκτίμησης τιμών που λείπουν.

12.5.1 Σταθμίσεις

Έστω Οι συντελεστές στάθμισης δειγματοληπτικού σχεδίου, DW_{hi} , υπολογίστηκαν με τη χρήση της παρακάτω φόρμουλας (αντίστροφο της πιθανότητας επιλογής):

$$\frac{1}{n_h} \cdot \frac{1}{P_{hi}} \cdot \frac{M_{hi}}{m_{hi}} = DW_{hi}$$

όπου

M_{hi} = ο αριθμός των νοικοκυριών του ενημερωμένου δειγματοληπτικού πλαισίου στην επιφάνεια h_i (πρωταρχική μονάδα)

m_{hi} = ο αριθμός των επιλεγμένων νοικοκυριών στην επιφάνεια h_i (πρωταρχική μονάδα)

n_h = το μέγεθος του δείγματος των πρωταρχικών μονάδων του στρώματος h

P_{hi} = η πιθανότητα επιλογής της πρωταρχικής μονάδας h_i .

Έστω W^{hij} (>0) η στάθμιση του νοικοκυριού j ($j = 1, \dots, M_{hi}$), το οποίο ανήκει στην μονάδα επιφάνειας i , του στρώματος h . Η

στάθμιση W^{hij} είναι αποτέλεσμα τριών παραγόντων: α) αντίστροφη πιθανότητα επιλογής της δειγματοληπτικής μονάδας, β) αντίστροφο του

ποσοστού απόκρισης R^h του στρώματος h και γ) ο παράγοντας t^{hij} , ο οποίος εξασφαλίζει την προσαρμογή των παραγόμενων εκτιμήσεων σε συγκεκριμένες τιμές του πληθυσμού (οι τιμές αυτές είναι γνωστές από πληθυσμιακά σύνολα, όπως αυτά προκύπτουν από απογραφές,

διοικητικές πηγές, προβλέψεις πληθυσμού κ.λ.π.). Η στάθμιση W^{hij} ορίζεται ως:

$$W^{hij} = P_{hij}^{-1} \cdot r_h^{-1} \cdot t^{hij}$$

όπου:

P_{hij} : η πιθανότητα επιλογής της hij μονάδας

r_h : το ποσοστό απόκρισης των μονάδων του στρώματος h

t^{hij} : Ο παράγοντας προσαρμογής του συνόλου νοικοκυριών και ατόμων σε εξωτερικά δεδομένα

Πιθανότητα επιλογής των νοικοκυριών

Εφαρμόστηκε η δισταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία, σύμφωνα με την οποία στα τελικά στρώματα οι μονάδες επιφάνειας επιλέχθηκαν με ανάλογες με το μέγεθός τους πιθανότητες και στις επιλεγμένες μονάδες επιφάνειας, τα νοικοκυριά επιλέχθηκαν με ίσες πιθανότητες. Οι πιθανότητες επιλογής των νοικοκυριών ορίζονται ως εξής:

$$P_{hij} = n_h \cdot P_{hi} \cdot \frac{m_{hi}}{M_{hi}} \Rightarrow P_{hij}^{-1} = \frac{1}{n_h} \cdot \frac{1}{P_{hi}} \cdot \frac{M_{hi}}{m_{hi}} \quad (2)$$

όπου:

$$P_{hi} = \frac{X_{hi}}{X^h} \quad \text{πιθανότητα επιλογής της } hi \text{ μονάδας επιφάνειας}$$

X_{hi} : Ο αριθμός νοικοκυριών της hi μονάδας επιφάνειας, σύμφωνα με την Απογραφή Πληθυσμού του 2011

X^h : Ο αριθμός νοικοκυριών του στρώματος h , σύμφωνα με την Απογραφή Πληθυσμού του 2011

M_{hi} : Ο αριθμός νοικοκυριών της hi μονάδας επιφάνειας που καταγράφονται στον ενημερωμένο κατάλογο-πλαίσιο

m_{hi} : Το αρχικό μέγεθος δείγματος νοικοκυριών initial της hi μονάδας επιφάνειας που επιλέγονται από το M_{hi} σύνολο

Διορθώσεις μη-απόκρισης

Σε κάθε τελικό στρώμα πραγματοποιήθηκε διόρθωση για τα νοικοκυριά που δεν αποκρίθηκαν στην έρευνα με το αντίστροφο του ποσοστού απόκρισης, ώστε να γίνει αναπλήρωση για τις περιπτώσεις αρνήσεων σε κάθε στρώμα.

Διορθώσεις με τη χρήση εξωτερικών στοιχείων

Πραγματοποιήθηκε διόρθωση με τη χρήση εξωτερικών στοιχείων, η οποία προϋποθέτει την διόρθωση (calibration) των σταθμίσεων των νοικοκυριών σε συνδυασμό με εξωτερικές πηγές. Αυτό συνεπάγεται τη χρήση κατανομών βοηθητικών μεταβλητών τόσο σε επίπεδο νοικοκυριού όσο και σε επίπεδο ατόμου. Η βοηθητική μεταβλητή που χρησιμοποιείται σε επίπεδο νοικοκυριού είναι το μέγεθος του νοικοκυριού ενώ σε επίπεδο ατόμου χρησιμοποιείται η κατανομή του πληθυσμού με βάση την ηλικία (πενταετείς ομάδες ηλικιών) και το φύλο. Εφαρμόζοντας τη διαδικασία αυτή α) τα εκτιμώμενα νοικοκυριά κατά μέγεθος είναι σύμφωνα με τον αριθμό των νοικοκυριών της περιόδου αναφοράς, όπως προέκυψε από την προβολή της τάσης του πληθυσμού που παρατηρείται μεταξύ των Απογραφών των ετών 2001 και 2011, και β) ο εκτιμώμενος πληθυσμός κατά φύλο και ηλικία συμφωνεί με τον πληθυσμό, όπως υπολογίστηκε μέσω της προβολής των δεδομένων της περιόδου αναφοράς που προέρχονται από τις στατιστικές φυσικής κίνησης (απογραφή πληθυσμού, γεννήσεις, θάνατοι, μετανάστευση).

12.5.2 Εκτιμήσεις και διορθώσεις μη απόκρισης

Εκτίμηση των χαρακτηριστικών της έρευνας

Στην συνέχεια παρουσιάζεται η γενική διαδικασία που εφαρμόστηκε για την εκτίμηση των χαρακτηριστικών της έρευνας (μέση τελική δαπάνη κατανάλωσης νοικοκυριού), καθώς και για τον υπολογισμό των τυπικών σφαλμάτων και των συντελεστών μεταβλητότητας.

Έστω y_{hij} η τιμή του χαρακτηριστικού y του ερευνώμενου νοικοκυριού τάξης j , στην επιφάνεια hi . Επιπλέον, έστω Y_h το σύνολο των στρωμάτων, το οποίο προκύπτει εάν αθροίσουμε το χαρακτηριστικό y για το σύνολο των νοικοκυριών που περιλαμβάνονται στο στρώμα h .

Η συνάρτηση του εκτιμητή με βάση τη δισταδιακή δειγματοληψία είναι:

$$\hat{Y}_h = \sum_{i=1}^{n_h} \sum_{j=1}^{m_{hi}} w_{hij} \cdot y_{hij} \quad (3)$$

όπου

w_{hij} είναι η τελική (διορθωμένη) στάθμιση για το νοικοκυριό.

Για την εκτίμηση του χαρακτηριστικού y σε επίπεδο χώρας, όλες οι εκτιμήσεις των στρωμάτων $\hat{Y}_h$ θα πρέπει να προστεθούν ως εξής:

$$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h \quad (4).$$

Εκτίμηση ποσοστού

Η εκτίμηση του αριθμού των νοικοκυριών X_h στο στρώμα h υπολογίζεται με βάση τη σχέση:

$$\hat{X}_h = \sum_{i=1}^{n_h} \sum_{j=1}^{m_{hi}} w_{hij} \quad (5)$$

ενώ για την εκτίμηση του σχετικού χαρακτηριστικού σε επίπεδο χώρας, προστίθενται οι εκτιμητές όλων των στρωμάτων, δηλαδή:

$$\hat{X}_h = \sum_h \hat{X}_h \quad (6).$$

Η φόρμουλα για τον υπολογισμό της εκτιμήτριας $\widehat{R}$ (μέση μηνιαία δαπάνη κατανάλωσης νοικοκυριών) με βάση τη δισταδιακή στρωματοποιημένη δειγματοληψία είναι:

$$\widehat{R} = \frac{\widehat{Y}}{\widehat{X}} = \frac{\sum_{h=1}^H \sum_{i=1}^{n_h} \sum_{j=1}^{m_{hi}} w_{hij} \cdot y_{hij}}{\sum_{h=1}^H \sum_{i=1}^{n_h} \sum_{j=1}^{m_{hi}} w_{hij}} \quad (7).$$

Εκτίμηση διακύμανσης

Προκειμένου να εκτιμηθούν οι διακυμάνσεις των απαιτούμενων χαρακτηριστικών (μέση τελική δαπάνη κατανάλωσης νοικοκυριού ανά κατηγορία δαπάνης), τα ακόλουθα βήματα πρέπει να εφαρμοστούν:

α. Για κάθε επιλεγμένη μονάδα επιφάνειας PSU i του στρώματος h , υπολογίζουμε τις ποσότητες T_{hi} και F_{hi} χρησιμοποιώντας τους ακόλουθους τύπους:

$$T_{hi} = n_h \cdot \sum_{j=1}^{m_{hi}} w_{hij} \cdot y_{hij} \quad (8)$$

και

$$F_{hi} = n_h \cdot \sum_{j=1}^{m_{hi}} w_{hij} \quad (9).$$

β. Δεδομένου ότι τα T_{hi} και F_{hi} έχουν υπολογισθεί για κάθε μονάδα επιφάνειας i ($i = 1, 2, \dots, n_h$) του στρώματος h , τότε η

$V\left(\widehat{Y}_h\right)$ υπολογίζεται ως εξής:

$$V\left(\widehat{Y}_h\right) = \frac{1}{n_h \cdot (n_h - 1)} \cdot \left[\sum_{i=1}^{n_h} T_{hi}^2 - \frac{1}{n_h} \cdot \left(\sum_{i=1}^{n_h} T_{hi} \right)^2 \right] \quad (10)$$

και η

$V\left(\widehat{Y}\right)$ (σε επίπεδο χώρας) υπολογίζεται προσθέτοντας την $V\left(\widehat{Y}_h\right)$ για κάθε στρώμα h , που σημαίνει ότι

$$V\left(\widehat{Y}\right) = \sum_h V\left(\widehat{Y}_h\right) \quad (11)$$

Αντιστοίχως, η $V\left(\hat{X}_h\right)$ υπολογίζεται από τη σχέση

$$V\left(\hat{X}_h\right) = \frac{1}{n_h \cdot (n_h - 1)} \cdot \left[\sum_{i=1}^{n_h} F_{hi}^2 - \frac{1}{n_h} \cdot \left(\sum_{i=1}^{n_h} F_{hi} \right)^2 \right] \quad (12)$$

και η

$V\left(\hat{X}\right)$ (σε επίπεδο χώρας) υπολογίζεται προσθέτοντας τη $V\left(\hat{X}_h\right)$ για κάθε στρώμα h , που σημαίνει ότι

$$V\left(\hat{X}\right) = \sum_h V\left(\hat{X}_h\right) \quad (13)$$

Η μέση τελική δαπάνη κατανάλωσης ανά νοικοκυριό ορίζεται ως

$$\hat{R} = \frac{\hat{Y}}{\hat{X}} \quad (14)$$

Η διακύμανση της $\hat{R}$ μπορεί να υπολογισθεί ως εξής

$$V\left(\hat{R}\right) = \frac{V(\hat{Y}) + \hat{R}^2 \cdot V(\hat{X}) - 2 \cdot \hat{R} \cdot Cov(\hat{Y}, \hat{X})}{\hat{X}^2} \quad (15)$$

όπου

$$Cov\left(\hat{Y}_h, \hat{X}_h\right) = \frac{1}{n_h \cdot (n_h - 1)} \cdot \left[\sum_{i=1}^{n_h} T_{hi} \cdot F_{hi} - \frac{1}{n_h} \cdot \left(\sum_{i=1}^{n_h} T_{hi} \right) \left(\sum_{i=1}^{n_h} F_{hi} \right) \right] \quad (16)$$

και

$$Cov(\hat{Y}, \hat{X}) = \sum_h Cov\left(\hat{Y}_h, \hat{X}_h\right) \quad (17).$$

Επίσης, για να εκτιμηθούν οι διακυμάνσεις της μέσης τελικής δαπάνης κατανάλωσης νοικοκυριού για συγκεκριμένες υποομάδες του πληθυσμού, ακολουθήθηκε η διαδικασία που περιγράφηκε παραπάνω. Για τις περιπτώσεις αυτές ορίστηκαν μεταβλητές συγκεκριμένων κατηγοριών, ώστε να αντιπροσωπεύονται οι συγκεκριμένες ομάδες πληθυσμού (κατηγορίες) που απαιτείται, π.χ. επαγγελματική θέση του υπεύθυνου του νοικοκυριού = ανειδίκευτος εργάτης στη βιομηχανία και τη παροχή υπηρεσιών, μη ανειδίκευτος εργάτης στη βιομηχανία και τη παροχή υπηρεσιών, κλπ.

Έστω,

- συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα (κατηγορία) που συμβολίζεται U_d , όπου $U_d \subset U$ (σύνολο πληθυσμού)
- Το μέγεθος της πληθυσμιακής ομάδας U_d συμβολίζεται N_d

Τότε η τιμή για το j στοιχείο (νοικοκυριό ή υπεύθυνος του νοικοκυριού) στην επιλεγμένη επιφάνεια i του τελικού στρώματος h της μεταβλητής προσδιορισμού συμβολίζεται ως εξής:

$$y_{hij} = \begin{cases} y_{hij} & \text{αν } i \in U_d \\ 0 & \text{διαφορετικά} \end{cases}$$

$$w_{hij} = \begin{cases} w_{hij} & \text{αν } i \in U_d \\ 0 & \text{διαφορετικά} \end{cases}$$

Χρησιμοποιώντας τους παραπάνω δείκτες και ακολουθώντας τη διαδικασία και τους τύπους που περιγράφηκαν παραπάνω, εκτιμήθηκαν τα χαρακτηριστικά και τα δειγματοληπτικά σφάλματα της μέσης τελικής δαπάνης κατανάλωσης των νοικοκυριών για κάθε συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα.

Σχετικά με τις **Αντικαταστάσεις** αναφέρουμε τα ακόλουθα

- **Αντικαταστάσεις κατοικιών**

Αντικαταστάσεις κύριων κατοικιών, οι οποίες κατοικούνταν, έγιναν στις περιπτώσεις που η συνεργασία με τα νοικοκυριά δεν ήταν δυνατή για κάποιον από τους ακόλουθους λόγους:

- Αδυναμία ερευνώμενου
- Άρνηση
- Προσωρινή απουσία
- Άλλοι λόγοι

Συγκεκριμένα, αντικαταστάθηκαν οι κατοικίες στις περιπτώσεις που η επικοινωνία δεν ήταν δυνατή λόγω αντικειμενικής αδυναμίας (ασθένεια, κοφάλαλοι, κλπ.) ή λόγω προσωρινής απουσίας. Σε περιπτώσεις άρνησης για συνεργασία, ο ερευνητής όφειλε να καταβάλει τη μεγαλύτερη δυνατή προσπάθεια για να μεταπειθεί το νοικοκυριό να συνεργαστεί. Όπου αυτό δεν καθίστατο δυνατό γινόταν αντικατάσταση. Τέλος, στις περιπτώσεις προσωρινής απουσίας ο ερευνητής θα έπρεπε να επισκεφθεί το νοικοκυριό τουλάχιστον τρεις φορές πριν το αντικαταστήσει.

- **Κατοικίες που δεν αντικαταστάθηκαν**

Κατοικίες που επιλέχθηκαν για έρευνα αλλά δεν αντικαταστάθηκαν ήταν:

- Κενές κατοικίες
- Δευτερεύουσες ή εξοχικές κατοικίες, ανεξάρτητα από το εάν κατοικούνταν ή όχι
- Κατοικίες των οποίων τα μέλη υπηρετούσαν σε διπλωματικές αποστολές (π.χ. πρόξενοι, προσωπικό ενόπλων δυνάμεων άλλων χωρών κλπ.)

- **Μέθοδος αντικατάστασης**

Η αντικατάσταση νοικοκυριών σε περιπτώσεις άρνησης συνεργασίας οφείλει να γίνεται με τον πλέον συνεπή τρόπο. Ο ερευνητής πρέπει να αντικαθιστά το νοικοκυριό με ένα που θα έχει όμοια βασικά χαρακτηριστικά, όπως π.χ. ανάλογη σύνθεση, ίδιος τύπος ιδιοκτησίας, ίδιο επάγγελμα υπεύθυνου του νοικοκυριού. Κάθε νοικοκυριό που δεν ανταποκρίνεται, δηλαδή, αντικαθίσταται με το επόμενο νοικοκυριό από τον κατάλογο, το οποίο έχει όσο το δυνατό περισσότερα όμοια χαρακτηριστικά, με εξαίρεση όμως το τελευταίο νοικοκυριό του καταλόγου. Η μέθοδος αντικαταστάσεων ελέγχθηκε με βάση το 'ΕΟΠ:5'.

Το ποσοστό ανταπόκρισης μετά τις αντικαταστάσεις ήταν 93,7%, ενώ οι αντικαταστάσεις ανά τρίμηνο παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 24. Αντικαταστάσεις ανά τρίμηνο και συνολικά

Quarter group	%
1	33,8
2	38,2
3	39,8
4	52,7
Σύνολο	100,0

12.6 Προσαρμογές

13 Σχόλια

Παραρτήματα

Παράρτημα 1. Τυπικά Σφάλματα και Συντελεστές Μεταβλητότητας

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0801/Other/A0801_SFA05_MT_AN_00_2014_00_2014_05_F_GR.pdf

Παράρτημα 2. Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2010-2014 Πίνακες Μέσης Μηνιαίας Δαπάνης Νοικοκυριών

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0801/Other/A0801_SFA05_MT_AN_00_2014_00_2014_06_F_GR.pdf

Παράρτημα 3. Ερωτηματολόγια (3)

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0801/Other/A0801_SFA05_OS_AN_00_2014_00_2014_01_F_GR.pdf

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0801/Other/A0801_SFA05_OS_AN_00_2014_00_2014_02_F_GR.pdf

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0801/Other/A0801_SFA05_OS_AN_00_2014_00_2014_03_F_GR.pdf

Παράρτημα 4. Μεταδεδομένα (SDMX)

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0801/Other/A0801_SFA05_MT_AN_00_2014_00_2014_01_F_GR.pdf

Παράρτημα 5. Έρευνα Οικογενειακών Προϋπολογισμών 2014 Ταξινομήσεις – Κωδικοί Προϊόντων και Υπηρεσιών, Εισοδημάτων, Περιφερειών και Χωρών, Χαρακτηριστικών των Νοικοκυριών και Κατοικιών

http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0801/Other/A0801_SFA05_MT_AN_00_2014_00_2014_03_F_GR.pdf